

TARİHSEVER ÇOCUK

Anadolu ve Balkanlara Vurulan Mühür

YILDIRIM BEYAZIT

İSMAİL BİLGİN

Anadolu ve Balkanlara Vurulan Mühür

YILDIRIM BEYAZIT

İsmail Bilgin

Anadolu ve Balkanlara Vurulan Mühür

YILDIRIM BEYAZIT

ISBN: 978-605-279-242-1

Genel Yayın Yönetmeni: Melike Günyüz

Yayın Koordinatörü: Zeynep Gülsüm Sağlam

Yazan: İsmail Bilgin

Resimleyen: Merve Karlı

Editör: Erdem Yayın Grubu

Grafik Tasarım: Ayşe Adaş

Kapak Resmi: Elif Yemenici

© 2019, Erdem Yayınları Tic. AŞ

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

İstanbul, 2019

ERDEM YAYINLARI TİC. AŞ

Başak Mah. Mevlana Celaleddini Rumi Cad. No: 26

Bodrum Kat 34480 Başakşehir/İstanbul

T: 0212 486 34 00 F: 0212 486 34 01

bilgi@erdemyayinlari.com.tr www.erdemyayinlari.com.tr

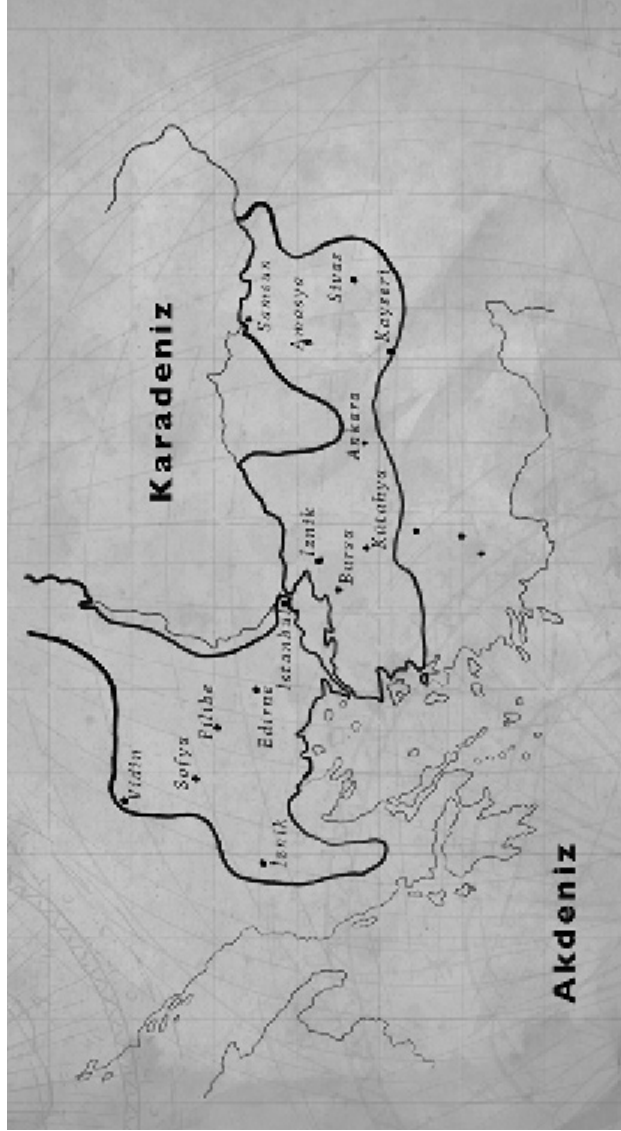
Yayıncı Sertifika Numarası: 40018

Anadolu ve Balkanlara Vurulan Mühür

yazan
İsmail

resimleyen
Merve

YILDIRIM BEYAZIT

TAHTA GEÇİŞ

Kosova ovasında yapılan savaştan sonra yer yer dumanlar tütüyordu. Yaralıların feryatları, iniltileri yürek dağlıyordu. Osmanlı askerleri yaralı arkadaşlarını meydandan alıyor, tahtalardan, dallardan yapılmış sedyelere yatırıp sıhhiye çadırına götürüyorlardı. Diğer yandan da kılıçları, kalkanları, kargıları topluyorlar, meydanın kenarındaki silah yığınınına götürüp bırakıyorlardı. Otacılar ve hekimler sağlık çadırlarındaki binlerce yaralıyı tedavi etmek için büyük gayretle çalışıyorlardı.

Meydanın ortasına toplanan Sultan Murat'ın komutanları çok üzüntülüydü. Şehzade'ye bakıyorlardı. Yıldırım Beyazıt ise şaşırılmış bir vaziyette babasının başını okşuyor ve yalvarıyordu:

– Babacığım, ne olur ölme. Dayan, iyileşeceksin.

Sultan Murat son nefesini vermişti. Savaş öncesi Allah'a dua etmiş, şehit olmayı istemiş, bu dileğine savaş bitiminde kavuşmuştu. Şehzade Beyazıt babasının naaşına sıkı sıkıya sarılmıştı. Ne yapacağını bilemiyordu. Savaş meydanlarında ölümle karşı karşıya gelmişti, şimdi ise en yakınının, babasının ölüme şahit oluyordu.

Sadrizam Ali Paşa yavaşça komutanların arasından sıyrılıp Şehzade'nin yanına geldi. Ona,

– Şehzade'm başınız sağ olsun. Babanızın naaşını otağa taşısınlar. Sizinle görüşelim, dedi.

Yıldırım Beyazıt, başını sallayarak babasının başını dizlerinden sanki incitmekten korkarmış gibi yavaşça toprağa bıraktı. Sadrizam Ali Paşa, Şehzade'nin yanından ayrılmadı. Komutanlar ise Murat Hüdavendigâr'ın naaşını taşıdılar. Otağın ortasına yatırılan naaşın üstüne beyaz bir örtü örtüldü. Hafızlar başında Kur'an okumaya başladı. Sadrizam Ali Paşa bir süre sonra Şehzade'ye başıyla işaret etti. Otağdan çıkıp Sadrizam'ın çadırına yöneldiler. İçeri girince Sadrizam, Yıldırım Beyazıt'ı oturttu.

Kendisi de ayakta olduğu hâlde ona şöyle dedi:

– Şehzade'm, babanız şehit olmayı çok istiyordu. Arzusuna kavuştu. Yüksek bir mertebeye ulaştı. Başınız sağ olsun. Allah size ömür versin. Babanız gibi nice gazalarda bulunasınız. Devlet başsız olmaz. Zaman kaybetmek olmaz. Fitne fesatlar, düşmanlar daima hazır beklerler. Dirayetli olmak gerekir. Sultanımızın işaret ettiği gibi artık taht sizindir. Sultan sizsiniz, ona göre davranmanız, hareket etmeniz gerekir. Devletin geleceği sizin sorumluluğunuzdadır. Hayırlı, mübarek olsun.

Şehzade Yıldırım Beyazıt bu andan itibaren tahta oturmuş sayılıyordu. Konuşamadı, bir süre sonra Sadrazam'a zorlukla,

– Babamı burada bırakamayız. Bursa'ya götürüp orada toprağa verelim, dedi.

– Siz nasıl isterseniz Sultan'ım. Ancak müşkül bir durum var.

– Nedir?

– Uzun bir yolculuğa dayanması için naaş otacılar tarafından hazırlanmalı.

– Ne lazımsa derhâl yapılsın. Burada fazla oyalanmadan geri dönelim.

– Ferman Sultan'ımındır.

Sadrazam Ali Paşa, otacılar ve hekimlerle konuştu. Gerekli işlemler yapıldı. Osmanlı ordusu büyük zafer kazanmasına rağmen hüznü bir yolculuk oldu. İlerlerken devamlı Kur'an okundu. Bursa'ya gelindiğinde Sultan Murat toprağa verildi. Elbette ki en büyük şaşkınlığı yaşayan Yakup Çelebi'ydi. Kendisine babasının şehit olduğu haberi verilmemişti. Yıldırım Beyazıt, Bursa'ya geldiğinde durumu ona anlattı. O da “Başımız sağ olsun.” dedi. Kendi durumu ne olacaktı? Ağabeyi tahta çıkmıştı, bu babasının vasiyetiydi. Ağabeyi kendisine nasıl davranacaktı? Ne yapacağını bilemiyordu.

Ertesi gün Sadrazam Ali Paşa, Sultan Yıldırım Beyazıt'ın huzuruna çıkmak için destur istedi. Huzura kabul edilince şöyle dedi:

– Sultan'ım, babanız tahta sizi uygun gördü. Başınızda hep bir Savcı Bey tehlikesi olacak. Yakup Çelebi'nin tavrı belli. Ancak daha sonraki yıllar ne getirir bilinmez. Devletin bekası için ferman Sultan'ımındır.

– Gereği yapıla. Kardeşimin ölüm fermanını vermek çok zor. İçim kan ağlayarak, devletim için yaparım.

Sadrazam Ali Paşa da üzgündü:

– Bilirim Sultan'ım, dedi.

Huzurdan çıktı.

Yakup Çelebi devletin bekası için canından oldu.

İSTANBUL ÜZERİNE YÜRÜYÜŞ

Yıldırım Beyazıt tahta geçince babasının komutanlarının hepsini görevlerinde bırakarak onlara buyruklarını gönderdi. Evrenos Bey'i yine Siroz beyliğinde bıraktı. Sadrazam Ali Paşa'yı Sırbistan üzerine, Firuz Bey'i de Vidin tarafına gönderdi. Paşa Yiğit'i Üsküp'e yolladı. Kısa süre sonra Balkanlardaki komutanlarından müjdeli haberler aldı.

Firuz Bey Vidin'i fethetmiş, Paşa Yiğit Bosna'ya girmiş böylece Sırlarla ittifak yapan devlete haddini bildirmişti. Sadrazam Ali Paşa da Kıratova ve civarındaki kaleleri tek tek ele geçirmiş, Sırbistan Kralı Lazar'ın oğlu Stefan'a elaman diletmişti.

Yıldırım Beyazıt, Sırp Kralı'yla anlaşma yaparak vergiye bağlamış, ayrıca istediği zaman ordusunun başında yardıma koşacağına dair teminat almıştı. Kız kardeşi, Olivera'yı (Maria Despina) kendine eş olarak istemiş, Kral bunu da kabul etmişti.

Komutanlar, Balkanlarda yarım kalan fetihlere devam ediyorlardı. Yıldırım Beyazıt, babası gibi Balkanların içlerine ve Avrupa'ya yönelmek amacındaydı. Bu yüzden adına yakışır şekilde hızla işlere girişmiş, planını yaparak Balkanlara sefere çıkılmasını emretmişti. Kendisi ise İstanbul'u düşünüyordu. Bu şehri Osmanlı hâkimiyetine almayı ya da vergiye

bağlamayı tasarlıyordu. Çünkü Bizans İmparatoru, Osmanlı ordusu sefere her çıkışında yeni bir saldırıya kalkışabilirdi. Söz konusu tehlikeyi bertaraf etmek lazımdı.

Yıldırım Beyazıt Bursa'dan Edirne'ye gelip İstanbul üzerine yürümek için hazırlıklar yaparken kendisine Bizanslı ulağın haber getirdiğini bildirdiler. Yıldırım Beyazıt meraklandı "Hemen huzura alsınlar." dedi. Selam veren ulak getirdiği mektubu verdi.

Tercüman:

– Devletlim, İmparator Yuannis Paleologos tarafından gözünün biri kör edilen Andronikos Paleologos, oğlu ve torunu tarafından yazılan mektup.

– Oku, ne yazıyor?

Eğer Sultan bize yardım edip tahta geçmemizi sağlarsa ona her yıl vergi vermeyi kabul ediyoruz. Ancak bizleri cezaevinden çıkartmalı. Kendisine bağlı kalırız. Bunun sözünü veriyoruz. Kendisiyle anlaşmaya yapmaya hazırız.

– Âlâ... İşte şimdi İstanbul'a yürümek zamanı. Sınırlarımız içinde bir ada gibi kalan bu devletin bana vergi vermesi önemli. Desteklediğimiz kişi imparator olmalı. Ulağa cevabımı şu şekilde yazıp verin:

En kısa sürede İstanbul üzerine yürüyeceğim. Kendilerini hapisten kurtarıp tahta geçmelerine yardımcı olacağım. Ancak vergi miktarını ben belirlerim. Beni mutlaka beklesinler, bu konuda kimseye bir şey söylemesinler.

– Peki...

Sultan ordunun hazırlanmasını istedi. Ordu, altı bin süvari, dört bin piyadeyle sefere hazırды. Edirne'den yola çıkıldı. İki günlük bir yolculuktan sonra Yıldırım Beyazıt ordunun başında olduğu hâlde Bizans surları önündeydi. Onun ordusuyla geldiği şehirde duyulunca müthiş bir telaş ve korku başladı. Hem asker hem halk endişeliydi:

– Osmanlı ordusu surlara dayanmış.

- Türkler gelmiş.
- Şehri mi alacaklar?
- İmparatorumuz ne yapacak?
- Ordusu çok kalabalıkmış.
- İstanbul'u ele geçirirlerse?
- Ya bize kötülük yaparlarsa?
- En sonunda korktuğumuz başımıza geldi işte.
- Ordunun başında Yıldırım lakaplı sultan varmış.

Aslında en büyük korkuyu İmparator Yuannis Paleologos ile oğlu Manuel yaşıyordu. Ordunun böyle şehrin dibinde görünürmesi hayra alamet değildi. Bir elçiye hemen Sultan'a gönderdi.

Sultan elçiye şöyle dedi:

– Ben Osmanlı Devleti'nin Sultanı Yıldırım Beyazıt'ım. İmparator Yuannis Paleologos'a derim ki tahttan çekilsin. Aksi hâlde şehre girerek kendisini tahttan zorla indiririm. Huzuruma gelsinler ki canlarını bağışlayayım.

İmparator bu haberi alınca düşündü. Karşı koysa canından olabilirdi. Teslim olursa en azından hayatını kurtarabilirdi. Sonunda kararını verdi. İstemeye istemeye oğluyla birlikte Sultan'a teslim olmayı tercih etti.

İmparator Yuannis Paleologos ve oğlu Manuel tutuklanıp hapse atıldı. Bizans'ın tahtına Andronikos'u geçirdi. Kendisiyle anlaşma yaparak, vergisini peşin alarak Bursa'ya doğru yola çıktı. Onun şehirden ayrılmasıyla halk bir nebze olsun rahatlamış endişeleri azalmıştı:

- Nihayet Osmanlılar gittiler.
- İmparatorumuzu değiştirdiler.
- Bunlar bu kadar kudretli mi?
- Bizim iç işlerimize nasıl karışabiliyorlar?

- Şehri yağmalayacaklarını sandık.
- Canımızı kurtardık.
- Ah ne kötü günlere kaldık. Her yanımız Osmanlı toprağı.
- Bir tek denizden yolumuz var onu da Osmanlılar kontrol ediyorlar.
- Devletimiz her geçen gün zayıflıyor.

Yeni İmparator Andronikos zindanda bulunan eski imparatoru gözetim altında tutuyordu. Ancak Yuannis ve oğlu Manuel rahat duracak gibi değildi. Ne yapacaklarını düşünürken rüşvetle zindandan kaçma fikrini benimsediler. Nöbetçilere rüşvet vererek, baba oğul bir gece zindandan kaçıp gizlice surlardan çıktılar. Bursa'ya, Yıldırım Beyazıt'ın huzuruna çıkmak için yola düştüler. Tedirgin ve endişeliydiler. Ya Sultan kendilerini tekrar yakalatırsa, zindana atırırsa ya da hayatlarına kastederse ne yapacaklardı? Ona öyle bir teklifte bulunacaklardı ki Sultan hayır diyemeyecekti. Bursa'ya ulaştılar.

Huzura çıkmak istedikleri bildirilince Yıldırım Beyazıt şaşırđı:

– Bunlar zindandan nasıl kurtuldular? Benimle ne konuşacaklar? Tez gelsinler!

Eski İmparator'la oğlu, Sultan'ın karşısındağı. Yuannis Paleologos söze başladı:

– Bizi dinlemenizi rica ediyoruz. Babanız Sultan Murat ile anlaşma yapan benim. Tahta geçirdiğiniz imparator ise yaşlıdır hatta gözünün biri de görmez. Bu durum ileride Bizans'ta karışıklara sebep olacaktır. Eğer beni tekrar imparator yaparsanız Andronikos'un verdiği vergiyi vermeye hazırım. Sizin için de bizim için de en iyi yol bu diye düşünürüm.

Yıldırım Beyazıt teklifi kısa süre düşündü. Sonra,

– Peki... Sizi Bursa'da misafir edeyim. İstanbul halkına sorayım; halk kimi seçerse taht onun olur.

Söz konusu çözüme en çok Paleologos'la oğlu Manuel sevindi. Halkın kendilerini tercih edeceklerini biliyorlardı.

– Kabul, dediler.

Sultan derhâl İstanbul'a bir elçi göndererek durumun anlaşılmasını istedi. Elçiye tam yetki verdi. Yapılan araştırmalarda halk imparator olarak Yuannis Paleologos'u tercih etti. Elçi, halkın kararını belirtti:

– Sultan'ım halk eski imparatoru istiyor!

– Peki o zaman... Tahttaki imparatoru ne yapacağız? Bir çözüm bulmalıyız. Onun da gönlünü almalıyız. Sizi imparator tayin ettim. Bir bölük askerle İstanbul'a dönüp tahta geçiniz.

İmparatorla oğlu İstanbul'a yollandı. Tahta geçtiler. Eski İmparator Andronikos'a ise Silivri ile Selanik şehrinin yönetimini verdi. Paleologos'la da şu şekilde anlaştı: Her yıl vergi verecek. Bu vergi Andronikos'un verdiği vergi miktarınca olacak. Sultan istediğinde emrine on iki bin asker verecek. Yıldırım Beyazıt'ın himayesi kabul edilecek yani dostunu dost, düşmanını düşman kabul edip ona göre davranacak.

Anadolu'dan iyi haberler alınmıyordu. Yıldırım Beyazıt yaklaşan kış sebebiyle Bursa'da kalıp sonra harekete geçmeyi düşünüyordu.

ANADOLU'DA BİRLİĞİN SAĞLANMASI

Anadolu beyliklerinden Karamanoğlu, Aydın, Saruhan, Germiyan, Menteşe'nin birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldıracağı haberleri geliyordu.

Bu yüzden Yıldırım Beyazıt elini çabuk tutmalıydı. Balkanlara giden Sadrazam'la komutanlarının en kısa sürede geri dönmelerini istedi. Her seferinde Osmanlı Devleti'ne saldırmaya kalkışan beyliklere çeki düzen vermeliydi. Buna kesin bir çözüm bulabilirse ne iyi olacaktı. Kış mevsimi boyunca Bursa'ya dönebilen komutanları, paşaları ile Anadolu'ya yapacağı seferleri planladı. Son durum hakkında bilgi ve haber topladı. Sadrazam Ali Paşa, söz isteyerek konuşmaya başladı:

– Sultan'ım, Anadolu beyliklerine sefer şart. Lakin bundan önce halledilmesi gereken bir konu daha var, izin verirsiniz arz etmek isterim.

– Nedir o konu?

– Biliyorsunuz, Anadolu'da Aydınoğulları himayesinde, bir Rum muhafızının elinde Alaşehir var. Önce buranın fethedilmesi daha önemli.

– İyi dersin. Doğru dersin. Alaşehir işini, hâkimiyetimi tanıyan Rum tekfurlarıyla Bizans İmparatoru Paleologos ve oğluna vereceğim. Hem onların bağlılığını denemiş hem de Alaşehir'i ele geçirmiş oluruz. Derhâl bir elçi Bizans İmparatoru'na yollansın. Birlikleriyle şehre yürüsün. Diğer Rum tekfurlarından da yardım alsın. Biz de tetikte olalım, ne yapacaklarını yakından izleyelim.

– Ferman Sultanımızdır.

Çok geçmeden Bizans İmparatoru Paleologos oğlu Manuel ve diğer Rum tekfurları bir araya gelip Alaşehir üzerine yürüdüler. Bu durumu gören Alaşehir Beyi kaleyi teslim etmek istedi. Ancak Sultan'ın gözüne girmek isteyen İmparator teklifi kabul etmedi. Kaleyi savaşarak ele geçirdi. Bunu da övüne övüne anlattı.

Sultan, İmparator'a teşekkür etti. Alaşehir'in geliriyle, vergisiyle bir camiyle medrese yaptırma kararı alarak bir kısım geliri de kendi vakfına ayırdı.

Anadolu'daki beyliklerle üzerine yürüme zamanı gelmişti. Ordusunu hazırlarken son defa planları gözden geçiriyordu. Onun Anadolu'ya yürüyeceği haberi Anadolu beylerinin de rahatını kaçırmıştı. Kendi aralarında anlaşılan beylerde bir endişe başladı. Aydınolu İsa Bey askerlerini toplayıp yola koyuldu. Sultan'ın huzuruna çıktı:

– Sultan'ım size katılmaya, hükümlranlığınızı tanımaya hazırım. Fakat benim de Tire'de, İzmir'de toprağım olsun isterim. Elbette burada vergileri sizin adınıza ben toplayacağım. Hutbe adınıza okunacak, para da bastırılacak.

– Âlâ... İsa Bey dediğiniz gibi olsun. Ancak Aydın yöresini oğlum Ertuğrul idare etsin. Orasını eyalet hâline dönüştürdüm.

– Siz nasıl ferman buyurursanız!

– Hayırlı, uğurlu olsun. Birlikten kuvvet doğar. Anadolu'da ilerleme zamanıdır. Bakalım hangi bey karşımıza çıkabilecek?

Sultan, ordusunun başında Anadolu'da ilerleyişe geçmiş Saruhan'a doğru yol alıyordu. Buranın beyi Hızır Şah rahatına, eğlenceye düşkün biriydi. Halk tarafından da sevilmiyordu. Sultan'ın geldiğini haber alınca hemen şehri terk etmiş, Kastamonu'daki Kötürüm Beyazıt'ın yanına sığınmıştı. Beylerinden kurtulan halk, isteyerek Sultan'ın yönetimine girmeyi kabul etti. Bunun üzerine hiç durmadan hızla Karesi'ye ilerledi, şehri kolaylıkla fethetti, idaresini Şehzade Süleyman'a bırakıp Menteşe Beyi'nin üzerine yürüdü. İlyas Bey, Hızır Şah gibi beyliği bırakarak Kastamonu Beyi'nin yanına gitmişti (1389-90).

Sultan, Karamanoğlu Beyliği'nin topraklarının bir kısmını aldıktan sonra Karamanoğlu Beyi ile anlaşarak Çarşamba suyuna kadar olan toprakları ele geçirerek sınırları yeniden belirleyip geri döndü.

Bu şekilde kolayca beyliklere üstünlük sağlayan Yıldırım Beyazıt Bursa'ya

dönmek, inşa ettirmekte olduğu pek çok eserin yapımını denetlemek, bunların giderini sağlamak istiyordu. Şehri imar etmeli, daha çok eserle donatmalıydı. Rumeli’de, Balkanlarda bir karışıklık çıkarsa diye Anadolu’da oyalanmamalıydı.

Osmanlı’nın İlk Deniz Savaşı

Sultan Yıldırım Beyazıt, babası gibi Balkanlarda ilerlemek orada tam bir hâkimiyet kurmak arzusundaydı. Ordusunu büyütüyordu. Denizlerde de kuvvetli olmak için donanma oluşturma’nın gerekliliğini düşünüyordu. Var olan küçük donanma ile düşmanların kuvvetli donanmalarına karşı koymak özellikle Ege Denizi’nde zordu. Güçlü bir devlet kurmak istiyorsa sadece karada değil, denizde de kuvvetli olmalı, düşmana fırsat vermemeliydi.

İzmir’in karşısındaki Sakız’la Eğriboz Adalarında Venedikli korsanların yer aldığını, zaman zaman kıyılara baskın yaptıklarını öğrenince bunlarla baş etmek için altmış kadar kayık hazırlattı. Bu kayıklara binen askerler denize açılarak korsanların kıyılarına ulaştılar. Birkaç çarpışma yapıldı. Kayıklar çok geçmeden geri döndüler. Bu Osmanlıların Ege Denizi’ndeki ilk deniz harekâtıydı. Osmanlı’nın denizlere yönelmesi hem beyliklerde hem de Bizans’ta korkuya sebep olmuştu. Paleologos, seferler böyle devam edip Osmanlı daha da güçlenirse bir gün mutlaka İstanbul’u fethetmek isteyeceklerini biliyordu. Şimdiden hazırlanmalı, Sultan’ı kızdırmamalıydı.

O SURLAR YIKILACAK

İmparator Yuannis, Alaşehir’i aldıktan sonra İstanbul’a dönerken oğlu

Manuel'i Yıldırım Beyazıt'ın yanında bırakmıştı; Sultan'ın gözetimi altındaydı. İmparator; Sultan'ın Ege'de, Sakız adası civarında yaptığı saldırılardan dolayı endişeliydi. İstanbul'un yıkık surlarını tamir ettirmeyi düşündü fakat taş sıkıntısı vardı. Bunca taşı nereden bulacaktı? Düşünüyor, taşınıyor, bir çözüm yolu bulamıyordu. Başka yerden taş getirilmesine Sultan izin vermez, surların tamir edildiğini öğrenirse de kızardı. Şehirden sağlayacağı taşlarla işe girişmeliydi.

“Bir çare bulmalıyım. Sultan'ın öfkesini üzerime çekmemeliyim. Şehirde bulunan kiliseleri

yıkıtırıp taşlarını surların onarımında kullanabilirim. Papazla halktan bazıları karşı çıkarsa onları ikna ederim. Yapacak bir şey yok, zira Sultan bir gün yıldırım gibi surların önünde bitebilir. En iyi yol budur.”

Derhâl emir vererek İstanbul’da bulunan güzel kilisenin yıktırılmasını sağladı. Taşlar taşınarak surlara getirildi. Tamire başlandı. Ancak kendisi hastalanmış, hastalığı giderek ağırlaşmıştı. İşlerin başında bulunamıyordu.

Bursa’da bulunan oğlu Manuel ise sıkıntı içindeydi. Zira devamlı kontrol altında bulunduruluyordu. Bir gün yanına Sadrazam Ali Paşa geldi:

- Sizinle konuşmak isterim.
- Buyurun. Sizi düşünceli görüyorum Ali Paşa.
- Haklısınız. Bu sabah aldığım bir haber sebebiyle sizinle konuşmam gerekti. Biliyorsunuz ki insan doğar ve ölür. Her canlının bir ömrü vardır.
- Bunları neden söylüyorsunuz?
- Ne yazık ki babanız vefat etmiş.
- Tanrım! Babam vefat etti demek. Ah babacığım!
- Başınız sağ, ömrünüz uzun olsun.

Manuel hem babasına üzülüyor hem de Bizans’ın durumunu düşünüyordu. Şimdi ne olacaktı? Bizans’ın tahtına oturmalıydı. “Mutlaka bir şeyler yapmalıyım. Bursa’dan kaçmalıyım. İstanbul’a gidip tahta oturmalıyım. Sultan’ın ne yapacağını sonra düşünürüm.” diye geçirdi içinden.

Yanında bulunan bazı Bizans askerleriyle konuştu. Bir kaçış planı hazırladı. Kılık değiştirip Osmanlı köylüsü kılığına girdi. Kendine sadık iki askeriyle birlikte gece yarısı Bursa’dan çıktı. Bandırma üzerinden İstanbul’a doğru yola koyuldu.

Ertesi sabah Manuel’in İstanbul’a gittiği ortaya çıkınca sınırdaki askerlere haber iletildi, yollar tutuldu ama kendisini bulmak mümkün olmadı.

Onun kaçışına Yıldırım Beyazıt çok kızdı:

– Benim himayemden nasıl kaçır? Anlaşmamız var. Bu anlaşmayı nasıl yok sayar. Bunun hesabını sorarım. Babasının yaptırdığı surları yıktırmazsam! Mektupla kendisini uyarayım.

Başkâtibini çağırdı öfke içinde şunları yazdırdı:

Ben ki hem Anadolu’nun hem de Rumeli’nin hâkimi Sultan Murat oğlu Yıldırım Beyazıt’ım. Babanla yaptığımız anlaşma gereğince İstanbul’da bir Müslüman mahallesi kurulmasını, bir cami inşa edilmesini, Müslümanların meselelerini çözecek kadının tarafımdan atanmasını isterim ve beklerim. Eğer ki bu anlaşmaya uymazsan surların bütün kapılarını kilitlerim, sur içinde kalırsın, surlardan başını dahi ıkaramazsın. Ayrıca babanın tamir ettirdiğı surları derhâl yıkasın. Sen yıkmazsan ben gelir yıkarım. Sana son ihtarımıdır.

Manuel tahta geçmeyi başarmıştı. Sultan’dan gelen bu mektup ümitlerini kırmıştı. Yıldırım Beyazıt’ı iyi tanıyordu, yaparım dedi mi yapardı hem de yıldırım hızıyla. Tek başına ona karşı koyamazdı. Sultan’ın dediklerini yaparsa da tahta geçtiğinde kazandığı itibarını kaybederdi. Bir ıkış yolu bulup destek aramak için derhâl işe koyulmalıydı. Yakında Sultan’ın elçisi gelecekti, ona ne diyecekti?

Mektubu getiren elçiye,

– Anlaşmanın şartları çok ağır. Ya yeniden anlaşmalıyız ya da anlaşmayı tanımam bilesiniz, dedi.

– Siz bilirsiniz. Son sözünüz nedir, Sultan’ıma ileteyim.

– Sizinle anlaşmayacağım!

– Genç İmparator size yazık olur. Anlaşmayı bozmayın.

– Bozuyorum.

– Peki... Gayrı günah bizden gitti. Bundan sonra olacakların sorumlusu sizsiniz.

İmparator Manuel böyle konuşmuştu ama nasıl hareket etmeliydi? Vakit geçirmeden ittifak ve destek arayışlarına girdi. Macaristan'a Osmanlı Devleti'ne karşı birlikte hareket etmek istediğini iletti.

Çok geçmeden Avrupa'da bir ordu hazırlandığı haberleri kendisine ulaştırıldı.

Habere çok memnun olan Manuel:

– Gelirsen gel Yıldırım Beyazıt. Nasıl olsa bana destek verecekler var.

Senden korkmuyorum, hiçbir şey yapamazsın, dedi.

İstanbul halkı gelecek yardımları bekliyordu.

– Macarlar yardım gönderecekmiş.

– Fransızların soyluları ordu hazırlığındaymış.

– İki ordu birleşip gelecekmiş.

– Bakalım o zaman Osmanlı Sultan'ı gelebiliyor mu?

– Surlara yaklaşma cesaretini bulamaz.

– İmparatorumuza büyük yardım gelecekmiş.

Bu tür haberleri hem İmparator hem de halk duyuyordu. Ümitle bekliyorlardı fakat haftalar, aylar geçtiği hâlde hazırlandığı söylenen ordudan bir iz görülmedi. Hayal kırıklığına uğradılar:

– Ordunun gelmesi gecikmiş.

– Haçlı ordusu yavaş hareket ediyormuş.

– Yakında surların önünde olurlarmış.

– Biraz daha bekleyecekmişiz.

– Ordunun yolu uzunmuş.

– Ya bu arada Yıldırım Beyazıt gelirse?

– Ya şehri başımıza yıkarsa?

İmparator Manuel, Sultan çıkıp gelirse ona karşı koyamazdı. O zaman halkına ne diyecekti? İmparator için kâbus dolu günler başlamıştı. Çaresizlik

içinde kıvranıyordu. Yollara nöbetçiler koydurtmuştu ama ne gelen vardı ne giden. Macaristan'a elçi gönderdi. Son durumları öğrenecek, ona göre hareket edecekti.

Gönderdiği elçiler geri döndü.

– İmparatorumuz, maalesef hazırlanan bir ordu yok. Avrupa'dan ordu gelmeyecek. Bizi oyalamışlar. Büyük bir tehlike karşısındayız. Yıldırım Beyazıt yakında İstanbul önlerinde olur, haberiniz olsun.

– Aman Tanrı'm, şimdi mahvoldum! Beni niye oyaladılar?

– Efendim Osmanlı Devleti'ni karşılarına almak istemiyorlar.

– Eyvah, başıma gelenlere bak! Yıldırım Beyazıt'ın karşına çıkacak güçlü bir ordum yok. Ne yapacağım ben?

Bursa'da bulunan Yıldırım Beyazıt, Edirne'ye haber göndererek ordunun hazırlanmasını istedi. Kızgındı, divanı topladı:

– Ne yapacağımı iyi bilirim, gayrısını İmparator Manuel düşünsün.

Komutanlarından Timurtaş Paşa:

– Devletlim, belli ki İstanbul üzerine yürümemiz gerekiyor. Bu çıbanbaşına bir son vermeliyiz. Nasıl ki nice fetihler yaptıysak İstanbul'u da fethedelim.

Zaten İmparator'a çok kızgın olan Sultan bu sözlere hak verdi:

– Doğru dersin! Edirne'de hazırlık yapsınlar, biz de buradan askerimizi toplayıp yola koyulalım.

– Ferman Sultanımızındır.

İmparator Manuel, Macaristan ve Fransa Krallarına, Papa'ya mektup üstüne mektup yolluyor, yardım istiyordu. Ellerini çabuk tutmalarını ümit ediyordu.

Ertesi gün kara haber kendisine ulaştırıldı:

– Efendimiz, Sadrazam Ali Paşa şehre gelen bütün yolları kontrol altına

aldı. Üstelik donanması boğaz girişine demirledi. Duyduğumuza göre çok yakında Sultan da gelecekmiş.

– Eyvah! Macarlar gelse bile artık işime yaramaz.

Şehrin surları ardındaki Osmanlı ordusunu, boğazdaki Osmanlı donanmasını gören halkın endişesi korkuya dönüştü. Çok öfkeliydiler:

- İmparatorumuz şimdi ne yapacak bakalım?
- Can güvenliğimiz kalmadı.
- Osmanlı hem karadan hem denizden bizi kuşattı.
- Dışarı çıkamıyoruz.
- Odun toplayamıyoruz.
- Kimseyi kapıdan çıkartmıyorlar.
- Fırınlarımızda yakacak odunlarımız yok.
- Bu meseleyi İmparator halletmeli.

Manuel, halkın isyana kalkışmasından korkuyordu. Ahşap evlerin sökülerek yakacak yapıldığını duyunca Sultan’a elçi göndermekten başka bir çaresi kalmadığını anladı.

Yıldırım Beyazıt Silivri’ye gelmişti. Oradaki yönetimi değiştirmiş, idareyi İmparator’un yeğenine vermişti. Bu haberi alınca İmparator’un korkusu arttı. Kısa sürede Yıldırım Beyazıt surları boydan boya kuşattı. İmparator Manuel elçisini çağırıp,

– Tez Sultan’ın huzuruna çık. Anlaşma yapmak istediğimi söyle, dedi.

Elçi huzura çıkıp bunları söyleyince Yıldırım Beyazıt kendisine şartlarını sıraladı. Önceki anlaşmadan daha ağır bir anlaşma yapıldı:

İstanbul’da bir Müslüman mahallesi kurulacak, hane sayısı 700 olacak.

Müslümanların hukuk işlerini halletmesi için bir kadı tayin edilerek mahkeme kurulacak. Bu mahkemeye İmparator karışmayacak.

Bir cami inşa edilecek, caminin masrafını İmparator kendi hazinesinden karşılayacak.

Eski İmparator zamanında kararlaştırılan verginin miktarı artırılacak.

İstanbul dışında, Kâğıthane civarında bir garnizon kurulacak. Osmanlı askerleri buraya yerleşecek, o bölge Osmanlı'nın toprağı sayılacak.

Şehir dışına ekimi yapılan ürünlerden kazanılacak, ücretin onda biri Osmanlı Devleti'ne her yıl harman zamanında ödenecek.

Tamir ettirdiğı surlar en kısa sürede yıkılacak.

Şartlar öyle ağırdı ki Sultan, İstanbul'u âdeta hâkimiyeti altına alıyordu. İmparator Manuel oyun oynamanın, anlaşmayı bozmanın cezasını misliyle çekmeye başlamıştı. Elbette bu durum halk tarafından hiç hoş karşılanmadı:

- İmparator Sultan'a teslim oldu.
- Tek hâkim Sultan oldu. Vergiler çok ağırmış.
- Bu vergiler Osmanlı'ya ödenecekmiş.
- Şimdi yandık desene.
- Zorlukla geçimimizi sağlıyorduk, bir de vergiler çıktı.
- Tanrı'm daha başımıza neler gelecek bakalım.

Halk tedirgindi, gittikçe yoksullaşacaklarını düşünüyorlardı. İmparator'u kınıyorlardı:

- Neden anlaşmayı bozdu ki!
- Yardım istedi, gelmedi.
- ama Osmanlılar geliverdi.
- İmparator beceriksiz.
- Yönetimden anlamıyor.

Anlaşma imzalandıktan sonra Sadrazam Ali Paşa, Sultan'a,

- Anlaşmaya rağmen İmparator'a güven olmaz. Dikkatli olalım, dedi.

– Doğru dersin. Anlaşmayı yapmamıza rağmen kuşatmayı kaldırmayacağım.¹ İmparator surlardan baktıkça benim askerimi görecektir. Ona rahat yok. Anlaşmayı bozmak ne demekmiş görsün.

Bir sabah askerlerin surları yıkmaya çalıştıkları görüldü. İmparator, tamir olunan yerleri kendi askeriyle yıkıyordu. Zira Sultan öyle istemişti (1391).

Sultan Edirne'ye dönünce Firuz Bey'i, Eflak Kralı Mirça'nın üzerine gönderdi. O da vergiye bağlandı.

DEVLETE BAŞKALDIRANLAR

Eflak² Kralı Mirça

Yıldırım Beyazıt, Anadolu beylikleri üzerine giderken Eflak Kralı Mirça bunu fırsat bilmişti. Osmanlı ordusunun büyük bir bölümü Anadolu'da iken Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda fethettiği yerlere saldırabilirdi. Ordusunu hazırlayıp sınırın Karinabad'a kadar olan bölgesine saldırıp yağmaladı. Burada bulunan Müslümanlara eziyet etti. Saldırıları karşılıksız kalınca cesareti daha da arttı. "Osmanlı topraklarının hepsini yağmalayacağım." diye gururlanmaya başladı.

Edirne'ye gelen Yıldırım Beyazıt bu haberi alınca çok öfkeleni.

– Benim topraklarıma nasıl saldırabilir? Ona bunun hesabını sormazsam! Derhâl akıncılarım Eflak'a gitsin. O densizi yakalayıp huzuruma getirsinler ki bunu neden yaptığını kendisine soralım. Cevabını merak ediyorum.

Niğbolu ile Silistre'de bulunan Osmanlı akıncıları bu emri alınca hemen harekete geçtiler. Hızla yol alarak Eflak içlerine kadar sokuldular. Muhbirleri vasıtasıyla Eflak Kralı Mirça'nın ormanlık alanda avlanmakta olduğunu öğrenince sevindiler:

– Desene biz ava çıkarken av ayağımıza geldi.

- Şimdi ne yapacak bakalım?
- Saldırmak, yağma etmek nasıl oluyor, ona gösterelim.
- Bursa'ya gönderelim de Sultan'a hesap versin.

Uygun yerde bekleyen akıncılar Kral'ı avlanırken gördüler. Etrafını çevirerek, onu korumakla görevli askerleri etkisiz hâle getirdiler. Yakalayıp ellerini bağladılar. Silistre ve Niğbolu üzerinden Edirne'ye oradan da Bursa'ya yollandılar. Sultan'ın huzuruna çıkarttılar:

- İşte Eflak Kralı Mirça.

- Âlâ... Söyle bakalım Mirça, neden bize saldırırsın? Bunun hesabını

sormayacağımızı mı sandın? Biz Anadolu'da iken yağma edersin. Neden be adam!

–

– Neden susuyorsun?

– Affedin Sultan'ım. Bir daha olmaz. Yeni bir anlaşma yapalım.

– Sana nasıl güveneyim?

– Bir daha asla olmaz Sultan'ım.

– Sana son fırsat... Şartlarım şunlardır: Her sene 3.000 duka altın vereceksin.

– Bu miktar çok değil mi? Benim ülkem küçüktür.

– Sana az bile. Ayrıca Macarlar üzerime yürüdüğümde bana asker vereceksin. Ya kabul edersin ya da ne yapacağımı ben bilirim!

– Kabul Sultan'ım, siz ne derseniz öyle olsun. Affedin yeter ki.

– Sana verdiğim son şanstır bilesin, bir daha acımam, affetmem. Anlaşmaya uymalısın.

– Peki Sultan'ım.

Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey ve Konyalılar

Osmanlı Devleti, Balkan içlerine seferler, akınlar yapmaktaydı. Bunu fırsat bilerek, Anadolu'da söz sahibi olmak, topraklarını büyütmek isteyen Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey, Hamidoğlu'nun topraklarına saldırmak için harekete geçti. Hamidoğlu Osmanlı Devleti'nden yardım istedi:

– Sultan'ım, bizi Karamanoğlu zulmünden koruyun, tez gelip bize yardım edin.

Haberi alan Yıldırım Beyazıt:

– Karamanoğlu neden uslu durmaz? Neden her seferinde bize isyan eder? Onu anlaşmayla affetmemize, akrabalığımıza rağmen Balkan seferine

her çıkışımızda neden Anadolu'da karışıklık çıkarır, anlamak mümkün değil. Dersini vermenin zamanı geldi. Kim onunla birlikte ise onların hakından geleceğiz. Tez ordu hazırlansın Anadolu'ya döneceğiz.

Sultan Yıldırım Beyazıt, Balkanlardan hızla Anadolu'ya geçip Karaman'a ilerlerken ilk önce Germiyanlılar üzerine yürüdü. Yakup Bey, Sultan'ın kayınbiraderi olduğu için af dilerse affedileceğini düşünüyordu. Hemen çok değerli hediyeler hazırlattı. Hediyelerle birlikte huzura çıktı:

– Hünkâr'ım size layık olmayan hediyelerimi kabul ediniz. Beni de bağışlayın. Size bir daha asla karşı gelmem.

Bu sözlere daha da kızan Yıldırım Beyazıt:

– Bunu hemen zindana atın, diye âdeta gürledi.

Yakup Bey şaşırđı:

– Sultan'ım biz sizinle akrabayız.

– Akrabalık şimdi mi aklına geldi? Sınırlarıma saldırırken, Karamanoğlu ile birlikte olurken akraba olduğumuz aklına neden gelmez? Atın zindana gözüm görmesin!

Yakup Bey yaptığı ihanetin cezasını hapse atılarak ödedi.

Sultan, Karaman'a yürürken aynı zamanda Tekelioğlu'nun da ortadan kaldırılmasına karar vermişti. Ordusunu onun memleketine doğru yönlendirdi. Bunu haber alan Bey hemen kaçtı.

Osmanlı ordusunun başında Yıldırım Beyazıt olduğu hâlde üzerine doğru geldiğinin haberini alan Karamanoğlu Alaadin Ali Bey endişe içindeydi. Germiyanoglu'yla Tekelioğlu'nun başına gelenleri duymuştu. Kendisi ne yapacaktı? Yıldırım Beyazıt'ın önünde durması mümkün değildi, çareyi kaçmakta buldu. Hemen maiyetiyle birlikte Konya'dan çıkarak Taşeli dağlarına sığınarak orada saklandı.

Sultan, Konya şehrini kuşatmıştı. Kuşatma sürerken askerlerine şöyle

seslendi:

– Asla halkın malına, canına dokunmayacaksınız. Bunu böyle bilersiniz, aksi hâlde çok ağır şekilde cezalandırırım.

Konya şehrini kuşatma altında tutarken her geçen gün askerin yiyeceği, atların yemi azalıyordu. Yine de halktan bir şey istenmedi, zorla alınmadı. Ordu, Sultan'ın emrinden çıkmadı. Günler sonra askerler Karamanlılara,

– Kaleden çıkıp mallarınızı, yiyeceklerinizi bize satın. Para karşılığında alalım, teklifi yapıldı.

Halk bu teklife inanmadı, çünkü Karamanoğlu istediklerini zorla alır, ücret ödemezdi. Bu teklifi halk garip karşıladı:

– Bizden parayla yiyecek istiyorlar.

– Böyle şey olur mu?

– Zor kullanmıyorlar.

– Sözde bizi kuşatmışlar.

Yiyecek ve yem satmaya kimse cesaret edemiyordu. Böyle bir şeyin olmayacağını düşünüyorlardı. Birkaç kişi kaleden çıkıp elindeki yiyecekleri askerlere satınca diğerleri de kale dışında pazar kurup satış yaptılar. Bu durumdan Konyalılar çok memnun olmuşlardı. Vakit geçirmeden Konya'yı Sultan'a teslim ettiler.

Yıldırım Beyazıt, Konya'nın tesliminden sonra kız kardeşine çeyiz olarak verilmiş yerleri geri aldı. Burayı eyalet olarak belirleyip komutanlığını da Timurtaş Paşa'ya verdi.

Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey bir süre Taşeli dağlarında dinlenip Sultan'ın öfkesinin geçmesini beklemiş, sonradan yine huzuruna çıkıp bir kez daha affedilmesini sağlamıştı. Çarşamba Nehri'nin güney kıyılarındaki bölgeler kendisine bırakıldı. Yıldırım Beyazıt akrabalık bağları olan ve her seferinde kendilerine isyan eden Alaaddin Ali'nin rahat durmayacağını

düşünüyordu.

Kötürüm Beyazıt Bey

Yıldırım Beyazıt Anadolu seferinden Bursa'ya dönmüştü. Sultan'ın Anadolu'da yaptığı seferlerden sıranın kendine geldiğini anlayan Kastamonu Beyi Kötürüm Beyazıt daima kendi çıkarlarını düşünen biriydi. Bunun için elinden gelen her şeyi yapardı. Başkasını kullanırdı. Kendi dininden olmayanlarla bile rahatlıkla iş birliği yapardı. Beyliğinin çok uzun ömürlü olmayacağını biliyordu. Osmanlı Devleti'ne karşı birtakım entrikalar içine girdi. Eflak Kralı'nı kışkırtarak Osmanlı'ya saldırmasını istedi. O sırada Rumeli'de bulunun Sultan ordusuyla yeni seferler arifesindeydi. Defalarca affedilen Karamanoğlu Alaadin Ali Bey Anadolu'yu ele geçirmek tekrar harekete geçmişti. Balkanlarda Eflak ordusu saldırırken kendi de Kastamonu Beyi ile Anadolu'dan harekete geçecek, Osmanlı ordusu iki kuvvet arasında kalacaktı. Böylece hem Karamanoğlu hem Kastamonu beyi topraklarını genişletecekti. Eflak Kralı Mirça Anadolu'dan kendisine gönderilen mektuplara dayanarak ordusunu hazırlamış, Macar Kralı'ndan da destekle ve yardım almış, Tuna'yı geçerek askerini Karinabad'a doğru yönlendirmişti. Ayrıca bölgedeki Hristiyan halkı ayaklanmaya çağırmıştı.

Bütün bunları haber alan Yıldırım Beyazıt hızla Rumeli'ye geçti. Kışın bitmesini Edirne'de bekledi sonra harekete ederek Niğbolu'ya geldi. Oradan gemilerle Tuna Nehri'ni geçip Eflak ve Macar orduları üzerine hareket ederek onları yenilgiye uğrattı. Bükreş'i de ele geçirdi. Eflak Kralı Mirça durumun ne denli tehlikeli bir hâl aldığını görünce Sultan'dan af diledi. Yıllık vergiyi artıracaklarını belirtti, bir kez daha affedildi.

Macar Sigismund

1392 yılında Macar Kralı Sigismund büyük bir ordu ile Bulgaristan'a sefere çıktı. Eflak Kralı Mirça'nın askerleri ile birlikte hareket ederek o yörede bulunan Osmanlı birliklerini yendi. Tuna üzerinde bulunan Niğbolu'yu ele geçirdi. Bu zafer güvenini artırmıştı. Osmanlıları Rumeli'den ve Balkanlardan atacağını söylerken Yıldırım Beyazıt'ın Bükreş'i ele geçirmesiyle hemen çekilmeye karar verdi. Osmanlı ordusunun önüne çıkmaya cesaret edemedi.

Yine Karamanoğlu'nun İsyanı

Yıldırım Beyazıt Rumeli'ye hareket edince Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey defalarca olduğu gibi fırsatı kaçırmak istemedi. Bu kez pek çok beyliğe, topluluğa vaatlerde bulundu:

– Hazır Sultan yokken Anadolu'ya saldıralım, yağma edelim. Ele geçirdiğiniz her şey sizin olacaktır, yeter ki bana destek çıkın.

Varsak, Turgutlu ve bazı Türkmen toplulukları onun çağrısına uydu. Büyük bir ordu hazırlanarak hemen harekete geçildi. Zayıf birlikleri kolayca yenen Karamanoğlu ve beraberindekiler Ankara'ya kadar gelip Kaleyi ele geçirdiler. Timurtaş Paşa'yı esir aldılar. Bu başarı kendilerine öyle bir güven verdi ki pek çok yeri ele geçireceklerini zannettiler.

- Anadolu'nun tamamını alacağız.
- Çok yakında Anadolu bizim olacak.
- Sultan Rumeli'deyken ilerleyelim.

Alaaddin Ali'nin kendine güveni o kadar artmıştı ki emrindeki büyük ordu ile Rumeli'ye gidip Eflak Kralı Mirça'ya yardım etmeyi bile düşünüyordu.

– Sultan Rumeli'den uzun süre dönemez, diye emrindeki komutanlarla konuşurken içeri bir ulak girdi.

Kendisine şöyle dedi:

– Bey'im, Osmanlı Sultan'ı Eflak'ı vergiye bağlamış, ordusuyla Marmara kıyılarına kadar gelmiş. Muhtemelen bizim üzerimize yürüyecek.

Habere Karamanoğlu Alaaddin Ali Bey şaşırmış, olduğu yerde kalakalmıştı; ordunun hâlen Rumeli'de olduğunu zannediyordu.

– Haberde bir yanlışlık olmalı. Bu kadar kısa sürede gelemez. Haberi bir kez daha teyit edin.

– Ne yazık ki doğru efendim.

– Nasıl olur, o kadar askeri, hayvanı, yiyeceği, silahı kısa sürede Marmara'ya nasıl getirebilir? Şimdi yandık. Bir kere daha Yıldırım Beyazıt'a yalvarır, affetmesini isterim.

Timurtaş Paşa'yı zindandan çıkarttı. Kendine iltifatlar etti.

– Paşa'm sana yapılanlardan dolayı özür dilerim. Seni Sultan'a elçi olarak göndereceğim. Kendisine hediyeler vermek isterim.

– Fırsat bulduğunda isyan edersin, bizi arkadan vurursun. Sultan'ın affedeceğini mi sanırsın?

– Akrabalık bağımız var, beni affedecektir.

– Hiç sanmam.

Yıldırım Beyazıt Bursa'dan çıkmıştı. Timurtaş Paşa onu yolda karşıladı, olup biteni kendisine bütün ayrıntılarıyla anlattı. Yıldırım Beyazıt öfkelenerek ordusuyla harekete geçti. Akçay ovasına geldiğinde Karamanoğlu, yanındaki diğer beylerle birlikte saldırıya geçti. Karamanoğlu Beyi'nin birlikleri sayıca daha üstündü. İki ordu otuz saat savaştı. Zafer Osmanlıların oldu. Rumeli'den henüz gelmiş olan Osmanlı ordusu yorgun olmasına rağmen disiplinli ve hızlı hareket kabiliyetiyle zor da olsa zafere yine ulaşmıştı. Alaaddin Ali Bey'le oğlu, savaş alanından kaçarken yakalandılar. Sultan onları Timurtaş Paşa'ya teslim etti.

Zindana atılan Timurtaş Paşa'ya Alaaddin Ali Bey çok kötü davranmıştı,

bunun için çok kızgındı. Onun defalarca isyan etmesi aklına gelince yine affedilirse diye endişe etti. Kararını verip Sultan'a sormadan Bey'i idam ettirdi. Yıldırım Beyazıt bu haberi alınca üzüldü ama yapacak bir şey yoktu.

İSTANBUL'UN TEKRAR KUŞATILMASI

Yıldırım Beyazıt, ordusuyla Edirne'de yaptırmakta olduğu imar işlerini denetliyordu. Yine bir gün köprü yapımında ustaların işlerini incelerken nöbetçiler bir adamı yakalayıp Sultan'ın önüne getirmişlerdi:

– Devletlim, bu Bizans'ın casusudur, şehirden çıkarken yakaladık.

Yıldırım Beyazıt adama baktı.

– Nereye gidiyordun, söyle bakalım!

–

– Susarsın. Konuşmazsan senin canını bağışlamam, bilesin.

Bu tehdit karşısında adamcağız konuşmak zorunda kaldı.

– Bizans İmparatoru Manuel tarafından gönderildim. Ordunuzun nerede, ne yaptığını haber vermek için Macar Kralı'na gidiyordum. Benden önce üç casus Kral'a gitti ama ben yakalandım.

– Pekâlâ, senin hayatını bağışlıyorum. Şimdilik hapsedileceksin sonra serbest kalacaksın, merak etme.

– Sağ olun, sağ olun...

– Bizim sayemizde tahta oturan, bize vergi veren, Bizans İmparatoru Manuel arkamızdan ne işler çevirir? Bize karşı oyunlara, entrikalara girişme diye kaç kez dedik ama dinlemiyor. Ona iyi ders vermek lazım.

Daha önce özellikle Timurtaş Paşa, Sultan'a İstanbul'un alınması gerektiğini belirtmiş, Osmanlı Devleti içinde bir adacık gibi kalmış, bu köhnemiş devletin ortadan kaldırılmasını istemişti. Yıldırım Beyazıt, casusun söylediklerinden sonra bir yol bulmanın gerekliliğine inanmıştı.

Zaten Osmanlı askerlerinin İstanbul'daki kuşatması sürüyordu. "Takviye kuvvetlerle birlikte kuşatmayı artırıp surları zorlarsak belki şehri ele geçirebiliriz." diye düşünüyordu. Ordunun hazırlanması istendi. Bir süre sonra Osmanlı askeri İstanbul'a doğru yürüyüşe geçti (1395). Kuşatmayı devam ettiren askerler ordunun geldiğini görünce sevindiler:

- Ordumuz geldi.
- Şimdi İstanbul'un kuşatmasına son vereceğiz.
- Şehri ele geçireceğiz.
- Bizans diye devlet olmayacak.

Ordu savaş düzenine geçmeye başladı. Sultan'ın otağı kuruldu. Hazırlıklar tamamlanınca ilk önce büyük mancınıklar yaklaştırıldı. Atılan taşlarla, ateşlerle surlarda geçitler açılmak isteniyordu. Askerler saldırmak için sabırsızlanıyordu. İmparator kuşatmaya rağmen daha önce yıktırdığı surları geceleri tamir edip kuvvetlendirmişti.

- Surlara saldıralım!
- Merdivenler hazırlansın.
- Surlara tırmanmak için ipler getirilsin.
- Okçular ön saflara ilerlesin.

Güllelere karşı surlar iyi dayanıyordu. Bu arada Bizans İmparatoru Manuel, barış yapmak için elçiler gönderiyordu.

“Her türlü anlaşılmaya hazırım. Yeter ki şu saldırılara bir son verin.” demesine aldırılmadı.

Elçileri kabul edilmedi. İmparator elçilerini gönderirken aynı zamanda tüm gücüyle komutanlarıyla birlikte şehri savunuyordu. Gece gündüz demeden yapılan saldırılardan bunalan İmparator bu kez Avrupa devletlerinden yardım istedi:

– Bana yardım edin, Osmanlılar şehri ele geçirecekler. Zor dayanıyoruz. En kısa sürede harekete geçin.

Bu haberi alan bazı Avrupalı krallar, “Mademki Osmanlı İstanbul

önlerinde. Bu fırsatı değerlendirmek lazım. Rumeli’nde tekrar saldırılara başlamak için en uygun zaman.” diyerek ordularıyla kısa sürede Rumeli üzerine yürümeyi kararlaştırdılar. Özellikle Macar Kralı, Tuna üzerinden Osmanlı sınırına doğru ilerliyordu.

Yıldırım Beyazıt altı aydır İstanbul kuşatmasını devam ettiriyordu. Saldırıları bazen hızlanıyor bazen de yavaşlıyordu. Bizanslılar dayanıyor, savaşıyorlardı. Macar Kralı’nın Osmanlı sınırına doğru ilerlediği haberi gelince Sultan komutanları ve paşalarıyla bir toplantı düzenledi:

– İstanbul kuşatması daha sürecek gibi. Aldığımız habere göre Macar Kralı sınırimıza yürümekteymiş. İstanbul yakın, ne zaman istesek kuşatırız, saldırırız. Balkanlar ve Rumeli şimdilik daha önemli. Söyleyin bakalım, ne yapalım?

- Sultan’ım Macarları karşılayalım.
- Buradaki kuşatmayı kaldıralım.
- Büyük bir ordu ile Balkanlara yürüyelim.
- Bizans’ı avucumuza aldık.
- Zaten İmparator Manuel anlaşmak için yalvarıp duruyor.
- Siz daha iyi bilirsiniz ama bizce Balkanlara gitmek, yönelmek şimdilik daha iyi...

Bu konuşmalardan sonra Sultan bir süre düşündü:

– Balkanlara yönelelim. Ona göre hazırlıklar yapılsın. Allah yardımcımız olsun.

– Âmin...

Bizans İmparatoru’yla anlaşma yapılarak vergiye bağlandı, kuşatma kaldırıldı. Sultan Yıldırım Beyazıt çoktan Edirne’ye dönmüş, son durumlar hakkında bilgi alıp hemen Balkanlara yönelmek için hazırlanmaya başlamıştı.

NİĞBOLU ZAFERİ

Bre Doğan!

Sultan Yıldırım Beyazıt Edirne'den Balkanlara doğru ilerlerken yine en hızlı şekilde düşmanın karşısına çıkmayı düşünüyordu. İlk aklına gelen Niğbolu Kalesi'ndeki komutanı Doğan Bey oldu. “Şimdi ne hâldedir?” diye düşündü. Rumeli fatihlerinden tecrübeli Evrenos Bey'i çağırttı:

– Bey'im artık kefere üstüne yürürüz. Sen yiğitlerinle önden git, keşif yapıp istihbarat edin. Hatta baskınlarda bulun, esir alabilirsen âlâ olur. Düşmandan haberdar oluruz, ona göre hareket ederiz.

– Ferman Sultanımızındır, diyen Evrenos Bey ayrıldı.

Kestirme yollardan, iyi bildiği yerlerden geçerek düşmana doğru ilerledi. Çok geçmeden düşmanın ileri karakol görevlerini gören bazı zayıf birliklere rastladı. Onlara saldırarak çok sayıda esir aldı. Esirleri Sultan'a yollayarak kendisi ilerlemeye devam etti.

Bu arada Yıldırım Beyazıt, Niğbolu yakınlarına kadar gelmişti. Esirleri huzura getirdiler. Sultan onları sorguladı ama düşman hakkında kesin bir bilgi alamadı. Düşmanın Niğbolu Kalesi'ne ulaşip ulaşmadığını merak ediyordu.

O sırada Kral Sigismund'un elçisi Sultan ile görüşmek üzere Osmanlı ordusunun güzergâhını bulmak için çabalıyordu. Macar Kralı İstanbul'u kuşatan Sultan'ın daha sonra Balkanlara yöneleceğini iyi biliyordu. Yaklaşan orduyu durduramayacağı belliydi. Hemen yeni bir Haçlı ordusu hazırlanması için IX. Bonifacius'a başvurdu. Son durumları anlattı, Papa onu haklı buldu. Bütün Avrupa devletlerine çağrı yaparak, kurulacak büyük orduya destek vermelerini istedi. Fransa, Almanya, Eflak, Aragon, Kastilya, Lehistan kralları, Rodos Şövalyeleri, hazırlanacak orduya katılma sözü verdiler. Büyük bir orduyla Osmanlı Devleti imha edilecek, ilk önce Bizans

kurtarılacak, sonrasında bütün Anadolu ele geçirilecekti. Yeni Haçlı ordusunun komutanları, kralları kendilerinden o kadar emindiler ki “Gök kubbe düşse onu mızraklarımızla tutarız.” diye övünüyorlardı. Yaklaşık yüz yirmi bin kişilik ordu küçük Osmanlı kalelerini ele geçirince zafer sarhoşu oldu. Güvenleri arttı:

- Gördünüz mü bak, Osmanlı askerleri ortalıkta yok.
- Kalelerini tek tek ele geçirdik.
- Sultan korkudan gelemmez.
- Bizler Bizans’ı da kurtaracağız.
- Böyle büyük ordunun karşısına çıkamazlar.
- Rahat bir şekilde zaferler kazanacağız.
- Osmanlılar elimizden kurtulamayacak.

Bazı Müslüman köylerini yağmalayan, yakan ordu, yavaş yavaş ilerleyerek Niğbolu yakınlarına gelmişti. Niğbolu Kalesi’ni kuşattılar. Kale Komutanı Doğan Bey büyük ordu karşısında elinden geleni yapıp Yıldırım Beyazıt’a zaman kazandırmayı planladı. Yiyeceği, suyu boldu; kuşatmaya uzun süre dayanabilirdi. Emrindeki askerler canları pahasına kaleyi korurdu.

Sigismund elçisini Sultan’la görüşme yapmaya yolladı. En az Kral’ı kadar gururlu davranacak, tehditleriyle Yıldırım Beyazıt’a haddini bildirecekti.

Haçlı ordusunun elçisi, kendini korumakla görevli bir bölük askerle uzaktan uçsuz bucaksız Osmanlı ordusunu görünce,

- Nihayet onları bulduk, dediler.

Elçi atını hızlandırıp Sultan ile görüşmek istediğini belirtti. Az sonra Yıldırım Beyazıt’ın huzurundaydı.

- Söyle bakalım elçi, bunca yolu ne söylemeye geldin?
- Kral’ım Sigismund, Bulgaristan’ı ne hakla, hangi güçle ilhak ettiğinizi

sorar.

Otağında oturan Yıldırım Beyazıt ayağa kalktı, hiçbir şey söylemedi. Sessizce bir köşede duran silahları gösterdi.

– Bunların bize sağladığı güçle.

Sonra en üstte duran Kur'an-ı Kerim'i alıp öptü ve,

– Bir de kitabımızın bize verdiği hakla. Cevabım yeterli mi, diye sordu.

Elçi böyle bir davranışı beklemiyordu; Sultan'ın hazırlanan büyük ordudan dolayı korkacağını sanıyordu:

– Biz çok büyük bir ordu hazırladık. Çok güçlüyüz, sizi yeneceğiz.

– Bilirsin ki bu işler sözle belli olmaz, meydanda belli olur.

– Yazık olacak size. Ölümünüze gidiyorsunuz.

– Biz gelirken ölüm dahi kaçır. Bundan sonra olacakları siz düşünün! Git kralına de ki: “Er kişinin hüneri er meydanında belli olur. Kuzgunlar da sürüyle gezer ama bir şahin ile başa çıkamazlar.”

Niğbolu Kalesi Komutanı Doğan Bey, Haçlıların “Teslim ol!” teklifine hayır demiş, ölünceye kadar dövüşmek için askerleri ile ant içmişti.

– Haçlıları ne kadar çok oyalayabilirsek o kadar iyi. Dayanın evlatlarım. Sultanımız mutlaka gelir. Bizi burada bir başımıza bırakmaz. Bunu böyle bilin, dedi.

Sultan hızla Kosova'ya yönelerek Haçlılarla bir an önce karşılaşmak istiyordu, zira aklında koca orduyla kuşatılan Doğan Bey vardı. Ona yardım etmeliydi.

Huzuruna yine Evrenos Bey'i çağırdı:

– Bey'im, yiğitlerinle git. Niğbolu Kalesi'ndeki Doğan Bey'den haber almayı bir dene. Son durumları öğrenmek için esir getirebilersen iyi olur.

– Ferman Sultanımızdır.

Evrenos Bey, emrindeki birlikleriyle Niğbolu Kalesi'ne doğru hızla yol

aldı. Kaleye yaklaşınca Haçlı ordusunun öncü birliklerinin her yanı tuttuğunu gördü. Bundan sonra ilerlemelerinin imkânı yoktu. Evrenos Bey kaleye kadar sokulmak hem Doğan Bey'in hâlini öğrenmek hem de dönüşte esir alarak bilgi edinmeyi düşünüyordu. Yanındaki birlikle hareket etmesi, görülmemesi imkânsızdı.

“Kaleye uzak yerlerde de nöbetçileri, karakol birlikleri var. Yanımdaki birliklerle hareket etmem zor, görülürsek her şey berbat olur. En iyisi geri dönmek galiba.”

Bir süre daha bekleyip durumun değişmeyeceğini anlayınca nöbetçilere görünmeden sessiz sedasız geri çekildi. Yolda esir almaya çalıştı ama başarılı olamadı, vazgeçip geri döndü.

– Sultan'ım ordu hakkında bilgi alamadık. Niğbolu Kalesi'ne de sokulamadık. Düşmanın nöbetçileri, kolcuları çok fazlaydı, onlara görünmemeye gayret ederek geri dönmek zorunda kaldık.

– Pekâlâ Bey'im. Ben bir çare düşüneceğim.

– Ne yapmayı planlıyorsunuz?

– Henüz bilmiyorum. Doğan'ın hâlini sormak, onunla görüşmek zorundayım.

– Bu şartlarda çok zor Sultan'ım.

– Dedim ya, bir yolunu bulacağım.

Yıldırım Beyazıt otağında düşünüyordu. Bunca askerin arasına nasıl girilir, kaleye nasıl ulaşılır, koskoca ordunun içinden nasıl geçilirdi? Nasıl bir yol, nasıl bir çözüm bulmalıydı? Düşünüyor, çıkar yol bulamıyordu. Zaman geçtikçe Sultan'ın sabrı tükendi. Sonunda aklına bir fikir geldi. Evrenos Bey'i huzuruna çağırttı:

– Bey'im bana bir Macar askeri kıyafeti bul.

– Ne yapacaksınız Hünkâr'ım?

– Doğan ile grŖmeye gideceğim.

– Bu çok tehlikeli, emrinizdeki askerler hemen grlr.

– Yanıma asker almayacağım. Tek baŖıma gideceğim.

– Olamaz. Bu daha çok tehlikeli.

– Evrenos Bey'im, bana Yıldırım Beyazıt derler. Kararım kesindir. Macar askeri kılığında Haçlı ordusunun içinden geçip Niğbolu Kalesi'ne varacağım. Doğan Bey ile grŖeceđim.

– Sultan'ım tanınırsanız ordu ne olur? Memleketin ynetimi ne hle gelir?

– Tanınırsam vuruŖarak Ŗehit dŖne kadar arpıŖırım. Taht baŖsız kalmaz, merak etmeyin.

– Sultan'ım ben gideyim.

– Hayır, ben gideceğim. Komutanım, askerim Sultanlarının onları yalnız bırakmayacağını bilecek. Ben askerimi, komutanımı dŖman ellerinde koymam.

– Ama...

– Kararım kesindir, bunu senden baŖka kimse bilmesin.

– Peki.

– Elbiseyi getir bana... Dnemezsem divanda kararlaŖtıracađınız plan çerçevesinde dŖmana saldırırsınız.

– Ferman Sultanımızındır.

Otağdan ıkarken Evrenos Bey ŖaŖkındı. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilememiŖti. "Sultan'ın kararı kesin. Çok tehlikeli bir yolculuğa çıkıyor. Ya tanınırsa ya yakalanırsa?" İini sıkıntı bastı. Neden sonra torba içinde bir Macar askeri kıyafetini otağa getirdi.

– Âl. Kendi ordumun mntkasından çıkıncaya kadar yeniçeri kıyafetiyle ilerleyeceğim. Haçlı ordusuna yaklaŖınca kıyafet deđiŖtireceđim.

– Allah sizi korusun Sultan’ım.

– Âmin, hepimizi korusun, esirgesin. Dedğim gibi kimseye söz etmeyeceksin.

– Peki...

Yıldırım Beyazıt yeniçeri elbisesini giydi, kendi askerinin bulunduğu mıntıkadan kolaylıkla geçti. Niğbolu’ya doğru hızla ilerledi. Derelerden, tepelerden geçti. Bazen saklandı bazen iyi bildiği yollarda ilerledi. Akşama doğru Haçlı ordusunun mıntıkasına yaklaştığını düşünerek kılık değiştirdi. Tekrar atına binip yola çıktı.

Biraz yol alınca karanlıkta bazı sesler duydu. Atını durdurup indi. İlerideki çalılıkların ötesinde, vadinin her iki kıyısında Macar nöbetçilerin siluetlerini gördü.

“Nöbetçiler... Onlara görünmemek için vadiden geçmeliyim. Vadinin sonunda tepeye tırmanırım, tepeden indim mi Niğbolu Kalesi karşıma çıkar. Karanlıkta ses çıkarmadan ilerleyebilirsem ne âlâ.”

Gökte parıldayan bir mehtap vardı. Ayın önündeki bulutlar zaman zaman ayın yüzünü peçeliyordu. Yıldırım Beyazıt dikkatli bir şekilde atını sürerek vadiye doğru ilerledi. Atının ses çıkarmamasını için sık sık boynunu okşuyordu.

“Sakin ol. Şışt sakın...”

Duruyor etrafı dinliyor sonra yine yoluna devam ediyordu. Bu şekilde vadinin sonuna kadar geldi. Tepeyi tırmanacaktı. Atının sezgisi ile bir patıkaya girdi. Sık çalılıklarla ağaçlar içinden gitmeye özen gösteriyordu. Tam tepeye az bir mesafe kalmıştı ki ileriden bir bölük asker patıkayı dikine geçip başka yöne gittiler. Onları gören Yıldırım Beyazıt atını durdurdu.

“Başka askerlerin geçme ihtimaline karşı biraz bekleyeceğiz.”

Geçen olmadı. İlerledi, tepeye çıktığında aşağıda Niğbolu Kalesi’nin

silueti görölüyordu.

“Geldik sayılır. En zor kısımdan geçeceğiz. Burada askerler daha fazla. Ne kadar çok asker toplamış Macar Kralı...”

Kaleye doğru yöneldi. Haçlı askerleri yoktu. Yine gizlenerek kaleye yaklaştı.

Doğan Bey, surların üstünde askerleri ile gece gündüz düşmanı gözetlemekteydi. Onların saldıracağını anı bekliyordu. Kaleyi savunmak için her şeyi hazırlamıştı. Sultan Yıldırım Beyazıt surlara iyice sokulup bağırdı:

– Doğan!

Doğan Bey, kulağına gelen bu sese ilk önce inanamadı. Yanlış mı duyuyordu? Önem vermedi.

– Doğan!

– Ses Sultan’ımın sesine benziyor. Bunca askerın içinden geçip suların dibine gelemes ki! Gaipfen sesler mi duyuyorum?

Aşağıya baktı, bir şey göremedi. Bu kez surun öbür tarafına koştu. Heyecan içindeydi.

– Bu ses Sultan’ımın... Bizim için buraya mı geldi? Hayatını tehlikeye mi attı? Hay Allah...

– Bre Doğan!

Hayır yanılmıyordu. Bu Sultan’ın sesiydi. Aşağıya baktı. Yarı gölgeli siluetiyle bir atlı surların dibindeydi.

– Sultan’ım!

– Benim!

– Kaleye girin.

– Girmeyeceğim, geri döneceğim. Hâlin nice dir? Haçlı ordusunun mevcudunu ne kadar tahmin ediyorsun? Kaleyi kefereler asla verme.

Dayanabilecek misin? Yakında yardımına geleceğiz!

– Efendim, hiç merak etmeyiniz. Yiyeceğimiz boldur. Kuşatma uzarsa erzakımız vardır. Niğbolu çok müstahkem bir kaledir. Kolay kolay ele geçiremezler, bu yolda canımız feda. Hele siz de gelecekseniz evelallah dayanırız. Siz, bizi düşünmeyin. Ordunun mevcudu tahminime göre yüz binden fazladır.

– Ben de öyle düşünüyorum. Dayan, şimdi geri dönüyorum. En kısa sürede yardımına geleceğiz.

– Eyvallah Sultan'ım...

– Allahasımarladık.

– Güle güle...

Yıldırım Beyazıt rahatlamıştı. Geldiği yoldan yine adına yakışır şekilde yıldırım gibi geri dönmeliydi. Dönerken çok kızgındı:

“Bu orduyu yenerek öyle bir ders vermeliyiz ki herkes Osmanlı'nın neler yapabileceğini görmeliler.”

Son nöbetçiler hızla uzaklaşan atlıyı gördüler. Onun kendi askerleri olduğunu sanarak üstlerine haber vermediler. Böylece Osmanlı Devleti'nin sultanı tek başına koca Haçlı ordusunun içinden geçip Niğbolu Kalesi'ne ulaşmış, kale komutanı Doğan Bey ile görüşmüştü. Haçlı ordusunun mevcudu hakkında da bir fikir edinmişti.

Osmanlı karargâhında Evrenos Bey sıkıntıdan terliyordu. Gün henüz doğuyordu.

“Sultanımızın başına inşallah bir şey gelmemiştir. Sağ salim döner. Yoksa olacakları düşünmek istemiyorum. Tek başına koca orduyu geçebildi mi acaba? Ah bir an önce gelse...”

– Geldim Evrenos Bey'im.

– Sultan'ım, oh çok şükür!

- Şükür ya, gidip geldim. Haçlı ordusu çok kalabalık.
- Ya Doğan Bey nasıl?
- Gayet iyi, moralleri yerinde. Yeteri kadar yiyeceği de var, biz gidinceye kadar rahatlıkla dayanır. Elimizi çabuk tutmalıyız. Derhâl bütün komutanlar gelsin.

Evrenos Bey sevinç içinde diğer komutanların yer aldığı çadırlara doğru ilerledi. Komutanlarla yapılan istişarede şu karar alınmıştı:

Önce Haçlı ordusunun saldırı geçmesi beklenecek. Saldırıları savuşturulup en uygun anda yedek kuvvetlerin hepsi savaşa sokulacak, son

darbe indirilecek. Ordu hızlı hareket edecekti. Bir an önce Doğan Bey'in üzerindeki baskı hafifletilmeliydi. Yıldırım Beyazıt ordusunu şu şekilde savaşa hazırlamıştı:

Ordunun öncüsü Evrenos Bey olacaktı. Sağ kanatta şehzade Süleyman şah, Sadrazam Ali Paşa, Rumeli Beylerbeyi Firuz Bey, Malkoç Bey; sol kanatta şehzade Mustafa Çelebi, Anadolu Beylerbeyi Timurtaş Paşa, Karaman beylerinden Mahmud Bey, Turhan Bey, Beşir Bey ve Tahir Bey yer alacaktı.

Her komutan, birliğinin başına geçerek hızla Niğbolu ovasına doğru ilerlemeye başladı. 25 Eylül 1396 tarihinde iki ordu karşı karşıya geldi. Osmanlı ordusunun kendilerinden daha az olduğunu gören Haçlı komutanları kolayca bir zafer kazanacaklarını zannettiler:

- şu orduya bak!
- Nasıl da korkmadan bizim karşıımıza çıkabildiler.
- Nelerine güveniyorlar ki?
- Daha iyi ya! Bizim için her şey kolay olacak.
- Kısa sürede zafere ulaşacağız.
- Osmanlıları Balkanlardan Rumeli'den atacağız.
- Nasıl kaçacaklarını bilemeyecekler.

Önce zırhlı ve tam donanımlı şövalyeler ordunun önünde yer aldı. Ardından hücum borusu çalınca “Hurra!” diyerek ilerlemeye başladılar. Onların hareketlendiğini gören Sultan süvarilerin öne çıkmasını istedi. Her iki grup son hızla ilerleyip birbirine girdi. şövalyeler canla başla savaşırken ikinci grup süvariler üzerine gönderildi. Bu durum Haçlı komutanlarının planlarını altüst etti.

- şövalyeleri koruyalım.
- Yedekleri savaşa sokalım.

– Hayır, daha erken.

– Değil. Şövalyeler zor durumda kaldı, onları kurtaralım.

Haçlı ordusunun bütün yedekleri savaşa sokuldu. Bu durumu gören Evrenos Bey:

– Sultan’ım, biz de takviye kuvvetlerimizi savaşa sürelim mi?

– Daha değil, birliklerinizle ilerleyin. Sizin sağınızdan ve solunuzdan diğerleri ilerlesin. Onları yorun, kayıp verdirmeye çalışın.

– Ferman Sultanımızındır.

Osmanlı birlikleri üç koldan savaşa katıldı. Koca ovada toplam yüz yetmiş bin kişi kıyasıya dövüşüyor, vuruşuyordu.

Son katılan birliklerle Haçlı ordusunun komutanları şaşırdı. Takviye almak istediler. Bütün takviyelerini kullanınca ne denli yanlış yaptıklarını anladılar. Yardım gelmeden, takviye almadan savaşacaklardı. Üstelik Osmanlı ordusunun bütün takviye birlikleri savaşa katılmak için emir bekliyordu.

Savaş ilerledikçe Yıldırım Beyazıt duruma göre hareket ediyordu. Öğleden sonra son emrini verdi:

– Bütün takviye birliklerimiz savaşa katılsın. Haydi yiğitlerim! Allah yardımcımız olsun.

– Âmin.

– Herkes hakkını helal etsin.

– Helal olsun Sultanımıza.

– Gün bugündür, zafer günüdür. Haydi!

Haçlı komutanlar askerlerine emir yağdırırken yeni katılan takviye birliklerini görünce endişelendiler. “Bu kadar yedek kuvveti nereden buldular?” diye kendilerine sormadan edemediler.

– Bizim hiç yedek askerimiz kalmadı.

- Burada savaşmaktan başka çaremiz yok. Sayımız fazla.
- Zafer bizim olacak.

Başta birlik ve kanat komutanları olmak üzere durmadan savaşıyorlardı. O anda şövalyelerden ibaret küçük birlik Osmanlı'nın sağ kanadının zayıf yerinden epey ilerleyebilmişti. Karargâha çok yaklaşımlardı fakat ileride dövüşenin Sultan olduğunu bilmiyorlardı. Şövalyelerden biri hızlı şekilde arkadan yaklaşıp gürzünü hırsla savurdu. O anda atını kenara çeken Yıldırım Beyazıt bu darbeyi savuşturdu. Atı yere yıkılırken kendisi çevik bir şekilde yere atladı. Hemen ayağa kalktı. Kendisini korumakla görevli muhafızlar şövalyeleri öldürdü. Sultan'a başka bir at bulundu. Savaş meydanında yine vuruşmaya başladı. Bu kez muhafızlar onu daha sıkı koruyorlardı. Savaş kıyasıya sürerken atının üzengilerin üzerinde kalkıp,

- Saldırın, emrini haykırdı.

Sert ve kesin emir vermişti. Bütün komutanlar, askerler daha şevkle, cesaretle, hırsla vuruşmaya devam ettiler. Haçlı ordusunun safları bir bir bozulup dağılmaya başladı. Komutanlar canlarını kurtarma telaşına kapıldı:

- Bozguna uğruyoruz!
- Bu olamaz!
- Osmanlılar savaşta üstün duruma geldiler.
- Bizi kötü sıkıştırdılar.
- Kaçalım!
- Yenilgi artık kaçınılmaz!

Haçlı ordusu kaçarken Sultan Yıldırım Beyazıt kale kapısında Doğan Bey tarafından karşılandı:

- Hoş geldin Sultan'ım.
- Söz verdiğim gibi yetiştik Doğan Bey!
- Çok şükür Hünkâr'ım... Allah zaferinizi mübarek kılsın.

– Âmin...

Komutanlar, askerler savaş meydanından kaçmaya başladı. Akşamüstü Osmanlı ordusu Niğbolu’da yeni bir zafer daha kazanmıştı. Pek çok silah, esir ganimet olarak alınmıştı. Esirlerin içinde çok sayıda komutan vardı. En ünlüsü Fransa Kralı Şarl’ın dayısı Korkusuz Jan’dı (Jean Seans Peur). Yıldırım Beyazıt’ın huzuruna getirildiğinde mahcubiyet içindeydi. Yıldırım Beyazıt şövalyeyi teselli etti. Bu durumdan etkilenen Korkusuz Jan:

– Ey Sultan! Senin bu asil davranışının karşısında yemin ediyorum ki bir daha seninle savaşmayacağım. Hiçbir askerine kılıç çekmeyeceğim.

– *Ben de seni affediyorum. Korkusuz Jan adını çok duydum. Bu mağlubiyetten dolayı sana kızacaklar hatta alay bile edeceklerdir. Ancak çok gençsin. İleride kazanacağın savaşlarla bu mağlubiyetin lekesini silebilirsin. Bana karşı savaşmama yeminini iade ediyorum. Ne zaman istersen ordunuzla yine gel. Gel ki bana yeni zaferler kazandırma sevincini yaşat. Bunu gerçekten bekliyorum. Şimdi sen ve diğer komutanların serbestsiniz, ülkenize dönebilirsiniz.*³

Korkusuz Jan otağdan çıkarken şaşkındı, bir kez daha mahcup olmuştu. Bu nasıl bir sultandı ki düşmanını affediyor: “Gidin, ordu toplayın, bana zafer kazandırma sevincini yeniden yaşatın.” diyordu. Sultan’ı takdir etti.

Osmanlı Devleti kuzeyde Tuna Nehri’ne, batıda Sofya’ya, güneyde Mora Yarımadası’na kadar olan bölgenin tek hâkimi hâline gelmişti.

Niğbolu zaferi Osmanlıların Rumeli’den atılamayacağı fikrini pekiştirdi. Yıldırım Beyazıt İslam dünyasında büyük bir saygı kazandı. Mısır Sultanı Barkuk’un ricasıyla Abbasi Halifesi El Mütevekkil, Yıldırım Beyazıt’a Sultan-ı İklim-i Rum (Rum İlinin Sultanı) unvanını verdi.

Avusturya’ya Asker Gönderilmesi

Yıldırım Beyazıt Niğbolu zaferinden üç gün sonra Evrenos Bey’in komutasında bir orduyu Avusturya topraklarına gönderdi. Bu ordu Tepo

şehrini basarak on beş bin esir aldı. Osmanlı askerinin bir kısmı Sava Nehri'nden geçti. Dırava ile Tuna arasında bulunan bölgeyi ele geçirmek amacıyla saldırdı. Evrenos Bey Eflak topraklarına girdi. Orada kendine ordugâh oluşturdu. Savunmada yapmak için etrafını hendeklerle çevirtti. Kral Mirça'nın askerlerini yendi, bütün Eflak'ı tekrar vergiye bağladı.

Anadolu Hisarı'nın (Güzelce Hisarı)

Yapımı

Sultan Yıldırım Beyazıt Niğbolu zaferinden sonra Tuna'dan Karadeniz'e girecek olan gemilerin kontrolünü ele almak istiyordu. Bunu istemesinin iki sebebi vardı: Birincisi; Tuna'dan, Balkanlardan gelen gemilerin İstanbul'a yapacağı yardımları önlemek. İkincisi; ileride İstanbul'un kuşatması için bir destek noktası oluşturmak. Bu yüzden Göksu deresinin hemen yanında 1396 yılının güz aylarında kalenin yapımına başlandı. O sene kışın bastırmasına ramak kala kalenin yapımı bitirildi.

Sultan İstanbul'u fethetmek için bir adım daha atmış, bahara doğru da şanına yakışır şekilde kuşatma çalışmalarına başlamıştı.

Ulu Camii'nin Yapımı ve Açılışı

Niğbolu zaferine şükreden Yıldırım Beyazıt Bursa'ya yirmi adet cami yaptırmayı düşünüyordu. Âlimler bu sayıyı çok bularak yirmi cami yerine yirmi kubbeli büyük bir cami yaptırması konusunda Sultan'ı ikna ettiler.

Besmeleyle inşasına başlanan cami dört sene sonra 1400 yılında bitirildi. Yirmi kubbesi, iki minaresi, 3180 metrekarelik iç alanıyla o dönemde Türk camileri arasında en büyüğü Ulu Camii olmuştu. Caminin minberi görülmeye değerdi; muhteşem bir ceviz kaplamasından gezegenleri tasvir eden bir tarz ile yapılmıştı. Caminin ortasında bir şadırvan vardı.

Açılışın yapılacağını duyan Bursalılar akın akın camiye görmeye geldiler.

Sultan'ın yanında Emir Sultan ve Molla Fenari vardı. Sultan ilk hutbeyi damadının okumasını istedi. Bu istek karşısında Emir Sultan ayağa kalktı:

– Sultan'ım! Zamanımızın büyük âlimi burada iken bizim hutbe okumamız uygun olmaz. Caminin açılış hutbesini okumaya layık şu kimsedir, diye bir köşede oturmakta olan adamı işaret etti.

Adam başını mahcup bir şekilde eğdi. Bütün başlar ona çevrilmişti. Büyük âlim, şehirde çok lezzetli ekmekler yapan, herkes tarafından Somuncu Baba diye bilinen fırıncıydı. Herkes şaşırmıştı:

- Bak, âlimmiş.
- Biz onu fırıncı biliyorduk.
- Nasıl fark edemedik?
- Tüh bize...

Yıldırım Beyazıt, hutbeyi okuması için Somuncu Baba'yı davet etti:

- Sizi bekleriz. Buyurun...

Somuncu Baba oturduğu yerden kalktı, minbere giderken Emir Sultan'a,

- Neden böyle yaptın, sırrımı açık ettin, dedi.
- Efendim, bu toplulukta sizden başka ilimde ileride olan kimseyi göremediğimden böyle yaptım, diye karşılık verdi.

Somuncu Baba'nın hutbesinin konusunu herkes merak ediyordu. Besmele çekerek başladı:

– Bazı âlimler Fatıha'nın tefsirinde güçlük çekiyor, anlayamadıkları kısımlar oluyor. İlk önce bu surenin açıklamasını yapalım, diyerek Fatıha'nın yedi türlü tefsirini yaptı.

Naif, akıcı konuşmasıyla gönüllere hitap etti. Cemaatin takdirini kazandı. Herkes ona büyük hürmet göstererek cami çıkışında elini öptü. Ancak o “Sırrımız ortaya çıktı.” diyerek Bursa'dan ayrılıp Malatya'ya yerleşti.⁴

İstanbul'un Yeniden Kuşatılması

Osmanlı ordusu, Niğbolu zaferinden sonra Balkanlarda ve Avrupa'da ortaya çıkan endişeli durumdan faydalanmak amacıyla akınlara devam etmişti. Ordu geri döndüğünde ortada halledilmesi gereken bir mesele vardı. Bizans İmparatoru Manuel, Osmanlı Devleti'nin himayesinde olduğu hâlde düşmana bilgi sağlıyordu. Bu durum, Sultan'ı çok kızdırdı. Zaten hep fethetmeyi düşündüğü İstanbul'u alarak bu köhnemiş devlete tamamen bir son vermek istedi. Komutanlarını toplayarak ne gerekiyorsa yapmalarını emretti.

Hemen harekete geçildi. İlk önce İstanbul sahilleri gözlendi, tutuldu. Timurtaşoğlu Yahşi Bey birliği ile Şile'yi ele geçirdi.

Yıldırım Beyazıt Kocaeli üzerinden Boğaziçi'ne gelerek İstanbul'un kendisine teslim edilmesini istedi. Teslim edilmezse zorla alacağını belirtti. Tehdit karşısında çaresiz kalan İmparator Manuel, Sadrazam Ali Paşa ve bazı komutanlara değerli hediyeler göndererek kuşatmadan vazgeçmesi için Sultan'ı ikna etmelerini istedi. Ret cevabını alınca büyük hayal kırıklığına uğradı. Yıldırım Beyazıt İstanbul'u kuşattı. Kuşatma uzadıkça asker sabırsızlanıyor ama İstanbul düşmüyordu.

Sadrazam Ali Paşa Sultan'a,

– *Devletlim, kuşatmanın uzayacağı belli olmuştur. Mademki arzunuz İstanbul'un hükûmet merkezinden ibaret olmasıdır. Bu da savaşız mümkündür. İmparator'a İstanbul'da bir Müslüman mahallesi kurdurur, cami ve medrese yaptırır, buraya kadı tayin ederiz. Adınıza hutbe okunur para basılır. Yalnız idare sultanın rızası ve emriyle imparatora verilir.* ⁵

Teklifi makul gören Sultan Taraklı'dan, Göynük'ten birçok aile getirerek İstanbul'da bir Müslüman mahallesi kurdurdu. Cami inşa edildi. Kadı ve imam tayin edildi. İmparator'dan bir yıllık vergi peşin alındı. Böylece Yıldırım Beyazıt kuşatmayı kaldırdı.

TİMUR'UN İLERLEYİŞİ VE ANKARA SAVAŞI

Anadolu o dönemde herkesin göz bebeğidir. Asya'yı Avrupa'ya bağlamaktadır. Geçiş yollarının kesişim güzergâhındadır. Toprakları verimlidir. Otlakları engindir, zengindir. Üç yanı denizdir, onlarca büyük göle sahiptir. İpek yolu üzerindedir. Ormanları geniş ve gürdür. Dağlarının zirveleri pek yücedir. Böyle bir memlekette herkesin gözü vardı. Ertuğrul Gazi döneminde ve öncesinde Moğollar gelmiş, talan etmiş, yakıp yıkmışlardı. Şimdi ise yeni bir tehlike belirmişti. Timur ordusuyla Bağdat üzerine yürümüş, kısa sürede ele geçirmiş, Doğu Anadolu'ya doğru ilerlemişti. Bu haberi alan Sultan Beyazıt yaklaşan tehlikeyi yakından takip ediyordu. Bir ittifak oluşturmak amacındaydı. Ahmet Celayir ve Kara Yusuf ile Mısır Memluklarını yanına alarak Timur'un güçlü, acımasız ordusuna karşı çıkmayı planlamıştı. Fakat Timur daha hızlı davranmış, ordusuyla Kafkaslara yürümüş Anadolu'ya girerek Tokat'a doğru ilerleyişe geçmişti.

Yıldırım Beyazıt bir yandan Timur'un ilerleyişini kontrol ederken diğer yandan Rumeli'de ilerleme düşüncesindeydi. Bu sebeple Timurtaş Paşa'yı Türk beylerinin idaresindeki Malatya, Kemah, Behisni, Divriği, Darende taraflarına gönderdi. Kendi de Rumeli'ye geçti. Timurtaş Paşa 1397 yılı sonuna kadar Malatya, Kemah hariç diğer kaleleri ele geçirdi. Sonrasında birlikleri ile Ankara taraflarına yöneldi. O da yaklaşan Timur tehlikesini izlemek, ona göre tedbir alıp Sultan'ı haberdar etmek istiyordu.

Daima Rumeli'de, Balkanlarda hatta mümkün olursa Avrupa içlerinde ilerlemek amacıyla olan Sultan, Karakeferye'de kalmış, orada bir cami ile

imaretin inşaatını başlatmıştı. Daha sonra Yenişehir üzerine yürüdü, Tırhala'yı zorlanmadan ele geçirdi. Bu ilerleme ile yetinmedi, Mora'ya yönelip ele geçirdi. Bu bölgenin güvenliğini ve kontrolünü sağlama göreviyle alınmayan diğer bölgelerin fethini Evrenos Bey ile Firuz Bey'in oğlu Yakup Paşa'ya bıraktı. Evrenos Bey Atina'yı da ele geçirdi.

Sultan Balkanlardan döndüğünde İstanbul'u bir kez daha kuşatmak istiyordu. 1398 yılında harekete geçti. Bizans İmparatoru'na haber göndererek şehrin kendisine teslimini istedi. İmparator hayır cevabını verdi. Yıldırım Beyazıt orduya hazırlanmaları yönünde emir verdi. Aklında bir soru vardı: "Timur ya Anadolu'da ilerlemeye devam ederse ya kuşatma yarım kalırsa?"

Timur'un hırslıydı. Kendini dünyanın tek hâkimi görüyor, zaten geniş olan topraklarını daha çok genişletmek için batıya doğru ilerlemek istiyordu. Otuz yıl içinde doğuda Ceyhun, batıda Hazar, güneyde Horasan ve kuzeyde Aral Gölü'ne kadar olan yerleri ele geçirmişti. Durmayarak dört yüz bin askerle Kafkasya'ya yöneldi. Afganistan'ı, Hindistan'ı, İran'ı, Bağdat'ı, Gürcistan'ı da alıp Anadolu'ya yöneldi. Ordusunu Tokat'a doğru yönlendirdi. Bu kez ordusunun mevcudu sekiz yüz bine ulaşıyordu. Bağdat Sultanı Ahmet Celayir, Karakoyunlu Hükümdarı Kara Yusuf ve Mısır Sultanı Timur'un bir an önce durdurulması gerektiğine inanıyorlardı. Bunu yapacak olanın Yıldırım Beyazıt olduğunu iyi biliyorlar, Sultan'a sık sık haber gönderiyorlardı:

Timur büyük bir orduyla ilerlemekte. Bağdat'ı ele geçirdi. Halife zor durumda kaldı. Ayrıca Mısır üzerine yürüyeceği belli. Derhâl kendisini durdurmak için elinizden geleni yapınız. Aksi hâlde korkarız ki kendisi bütün dünyaya hâkim olacak.

Timur'un ülkelerini aldığı Ahmed Celayir'le Kara Yusuf esir düşmeden kaçıp Yıldırım Beyazıt'a sığınmışlardı. Bu durum Timur'un öfkesini

artırmıştı. Esir almak istediği yöneticilerin Sultan'a sığınmasından dolayı ona bir mektup gönderdi:

Ey Rum diyarının Meliki Yıldırım Beyazıt!

Bil ki biz kuvvetle galip ve muzaffer olan yeni bir sultanız, insanların hepsi bize kuldur. Aklını başına topla ki Kara Yusuf ve Sultan Ahmed Celayir bizim kılıcımızdan kaçtılar. Eğer kendi felaketini istemiyorsan onları kabul etme. Onları ya kov ya da öldür. Sakın bu emrimize karşı koyma. Zira o zaman kahrımız da sizin üzerinize olur. ⁶

Yıldırım Beyazıt mektubu okuyunca öfkeden çıldırdı. Sarayındaki salonu inleten gür, davudi sesiyle konuşmaya başladı:

– Timur kendini ne sanır? Emrindeki komutana yazar gibi bana mektup yazmış. Ben onun uşağı mıyım? Ben ki Anadolu'nun ve Rumeli'nin sultanıyım. Bana sığınan, bana güvenen kardeşlerimi neden ona teslim edeyim ya da kendi ellerimle öldüreyim? Olacak şey değil. Bunu bana nasıl teklif edebilir! Gücüne, büyük ordusuna güveniyor. Ancak bizler ne güçlü ordular gördük. Kendine güvenenlerin hâllerini de iyi biliriz.

Sultan tahtından kalkmış, elleri arkada bağlı olarak salonda dolaşıyor, kızgınlık içinde söyleniyordu:

– Sanki uşağına yazıyor, emrediyor. Bu kabul edilemez. Ne yol bilir ne de yordam. Her şeyin bir üslubu vardır. Bana mektubu getiren elçilerin boynunu vurun!

Son emirle, huzurda bulunan Emir Sultan'la Molla Fenari birbirlerine baktılar. Sultan'ın söylediklerini anlamamışlardı. Sultan bugüne kadar ne kadar kötü, kara haberler alırsa alsın elçilere dokunmamıştı. Elçilerin bir günahı yoktu. Sultan'a engel olmalıydılar. Molla Fenari söze başladı:

– Sultan'ım çok öfkeliniz. Ancak siz de bilirsiniz ki öfke ile verilen kararlar hatalı olabilir. Elçiler görevlerini yaptılar. Onların günahı nedir? Bu size de bulunduğunuz makama da yakışmaz. Dinen de sakıncalı. Sizi

verdiğiniz kararı bir kez daha düşünmeye davet ediyorum. Timur'un elçileri olsalar bile onlar suçsuz.

Onun sözlerine Emir Sultan da destek çıkınca Yıldırım Beyazıt sustu. Öfke içinde dolaşmaya devam etti. İçeridekiler ne karar vereceğini merak ediyorlardı. Huzurdaki elçiler ise endişe içindeydiler. Sultan elçilerin yanına gitti. Onlara yaklaştı:

– Hayatınızı bağışladım, dedi.

Herkes rahat bir soluk aldı. Yıldırım Beyazıt sonra tahta oturup Başkâtibe işaret etti:

– Yaz bakalım!

– Buyurun Sultan'ım.

Hamd o Allah'a mahsus ki bizi İslam dini ile müşerref, Arap ve Acem sultanlarının üzerine muazzez kılmıştır. Timur adıyla anılan ey ahmak, ey tekfur, melikinden daha kâfir olan Timur! Malumun olsun ki mektubunu okudum. Ey uğursuz, beni böyle boş sözlerle mi korkutacaksın! Beni Acem hükümdarları ya da Tataristanlı mı sanıyorsun? Biz gerek doğuda, gerek batıdaki sultanların en erdemlisi, uzaktaki ve yakındaki hakanların en şerefliyiiz.²

– Diyeceklerim bu kadardır... Çıkın!

Yazılan mektup elçilere verildi. Elçiler huzurdan ayrıldılar.

Yıldırım Beyazıt'ın kızgınlığı geçmemişti:

– Cürete bak. Bize emreder. Ne yapacağımızı söyler! Haddini aşar! Biz emir kulu muyuz ki! Böyle hakaret dolu mektupta yazılanları kabul eder miyiz! Bunu nasıl düşünmez!

– Sakin olun Sultan'ım!

– Şimdi sakin olmak zamanı mıdır?

Kimse başka bir şey demedi.

Bir hafta sonra Saruhan, Aydın, Menteşe, Teke Beyleri ile İpsala'dan

firar eden Germiyanoglu da Timur'a katılmıştı. Bu haberi alınca Yıldırım Beyazıt'ın öfkesi arttı.

– Bir zamanlar beyim olanlar, bana tabi olanlar şimdi eski güçlerini kazanmak için Timur'a yanaşırlar. Eski günlerin geleceği hayali ile yanıp tutuşurlar. O günler geçti. Kendileri bilir, ben onları daha kötü cezalandırmazsam...

Osmanlılara karşı Sinop Kalesi'ni savunan İsfendiyar Bey de Timur'a katılmıştı. Beyler Timur'u, Sultan Yıldırım Beyazıt'a saldırmaları için durmadan tahrik ediyorlardı:

- Emir Timur artık Osmanlı Devleti'ni ele geçirme vakti geldi.
- Sultan bizim topraklarımızı tek tek aldı.
- Şimdi sıra onun topraklarında.
- Senin ordun karşısında dayanamaz.
- Biz de senin yanındayız.
- Sana her yardımı yapacağız. Yeter ki ona saldır.
- Ordusunu mahvet, ülkesini ele geçir.

Bütün bu tahriklere karşı Timur da ne yapacağını düşünüyordu. İşte bugünlerde elçiler kendisine bir mektup getirdi. Mektubu okuyunca Timur âdeta çıldırdı. Verilen cevabı beğenmemişti. Üstelik kendisine çok ağır hakaret ediliyordu. Yerinde duramayan, topallaya topallaya gezen Timur komutanlarına seslendi:

– Derhâl ordu hazırlansın! Bana, dünya hâkimine meydan okumak ve hakaret etmek ha! Ben ona göstereceğim! Bütün ülkesini almazsam... Taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırakır mıyım! Ben ki dünyaya hâkim olan bir hükümdarım!

Timur kısa sürede Tokat'ı ele geçirdi. Komutanlarına yeni bir hedef gösterdi:

– Sivas üzerine yürüyeceğiz sonra durmadan Anadolu içlerine kadar ilerleyeceğiz. Bakalım Beyazıt karşımıza çıkabilecek mi? Yıldırım hızıyla nasıl kaçacak göreceğiz!

Timur’un sekiz yüz bin kişilik ordusunda fillerden oluşan on beş binlik bir öncü kuvvet bulunuyordu. Filler önüne geleni yıkıyor, eziyor ve arkadan gelecek askerlere yol açıyordu. Ordu hazırlıklarını tamamlayınca güneye yönelerek zamanında Kadı Burhaneddin Beyliği’nin başkenti olan Sivas’ı ele geçirmek için harekete geçti. Şehrin valisi Şehzade Süleyman Çelebi’ydi. Timur’un Sivas’a doğru ilerlediğini haber alınca kaledeki askerlerin ona karşı çıkamayacağını anlayıp maiyetiyle şehirden ayrıldı. Kalenin komutasını Malkoçoğlu Mustafa Bey’e bıraktı:

– Bey’im elinizden geleni yapın. Ben Sultan’ımla yardımınıza gelmeye çalışacağım.

– İnşallah Şehzade’m.

Sivas, Anadolu Selçukluları sultanlarından I. Alaaddin tarafından imar edilmişti. İstihkâmları, kaleleri gayet sağlamdı. Kalenin etrafı hendeklerle çevrilmişti. Şehrin nüfusu yüz bin kişiydi. Kalenin kuzey, güney ve batı yönlerinde toprak su bakımından çok zengindi.

Timur ordusuyla 9 Ağustos 1400 tarihinde Sivas yakınlarına geldi. Komutanlarıyla yaptığı toplantıda varılan ortak kararlar kaleye hendekler kazılması kararlaştırıldı, çünkü kalenin surları çok sağlamdı. Lağımıcılar kale içine tünel kazmaya başladı. Sadece doğu bölümünde çalışıyorlardı. Bu kısımda yer, su bakımından fakirdi. Diğer bölgelere açılan tüneller fazla su yüzünden yıkılmıştı.

Lağım kazılırken ordu da kaleyi tamamen kuşatmıştı. Sivashlılar fenalığını iyi bildikleri, yaptıklarıyla etrafına korku salan Timur’dan çekiniyorlardı. Kuşatma aylar sürerse nasıl dayanacaklardı? Ne

yapacaklarını bilemiyorlar, kendi aralarında korku içinde konuşuyorlardı:

- Askerimiz ona karşı gelemmez.
- Çok büyük bir ordusu var.
- Malkoçoğlu Mustafa Bey sonuna kadar direneceğiz diyor.
- Sultan yardıma gelemmez.
- Burada kapana kısıldık.
- Ya askerler tünel kazıp içeri girerse?
- İşte o zaman yandık.
- Bu su dolu hendekleri aşabilirler mi ki?
- Belki dayanırız.
- Timur’a mı? Hiç sanmam.
- Allah sonumuzu hayreylesin.

En zorda kalan, kalenin komutanlığını yapan Malkoçoğlu Mustafa Bey’di. Askerleriyle direnmeye, dayanmaya çalışıyordu. Halk korku içinde kendisine baskı yapıyordu:

- Timur’un şerrinden korunmak için kaleyi teslim et.
- Teslim olmazsak hepimizi kılıçtan geçirir.
- Katliam yapar.
- Onun acıması yoktur.
- Sivas’ı yakar, yıkar.
- Çoluk çocuk demeden herkesi öldürür.

Komutan on yedi gündür kuşatmaya karşı koyuyordu. Artık yorulmuştu. Askeri ne derse yapmaya razıydı ama o şehir halkını düşünüyordu. Timur’un onlara kötü davranacağından endişe duyuyordu. Bu arada sekiz bin lağımcı durmadan tünel kazıyor, kalenin altına doğru ilerliyordu. Açılan tünellerin sağlam olması, çökmemesi için kalaslarla destekleniyordu. Bu kalaslar ateşe verildiğinde tüneller üzerindikilerle birlikte çökecekti. Kalenin

zemini köstebek yuvası gibi olmuştu. Timur mancınıklarla saldırılmasını emretti. Onlarca hatta yüzlerce mancınık kaleye yaklaştırıldı, büyük taşlar, kayalar kale içine atılmaya başlandı. Kalenin dayanamayacağını gören Malkoçoğlu Mustafa ne yapacağını düşünüyordu. Teslim olsa Timur'un sivil halka nasıl davranacağını bilmiyordu. Timur daha önce pek çok yerde katliam yapmıştı, aynı şeyi yine yaparsa halkın hâli nice olurdu? Bir yandan bu konuyu düşünüyor diğer yandan savunmayı yönetiyordu.

Kuşatmanın on sekizinci gününde kale komutanı Malkoçoğlu Mustafa Bey yanında Şehzade Ertuğrul olduğu hâlde Timur'un karşısına çıktı:

– Kaleyi teslim alabilirsiniz fakat ahaliye zulmetmeyin, kan dökmeyin. Tek dileğim budur.

Timur bu sözlere güldü:

– Ha ha ha... Sonunda teslim oldunuz. Elbette sözüme bağlı kalacağım, kan dökmeyeceğim. Bunu böyle biliniz. Ancak...

Sözün ardını getirmedi. Bir süre sustu.

– Ne yapacağımı göreceksiniz. Dediğim gibi kan dökmeyeceğim. Rahat olun. Nöbetçiler!

– Buyurun emirimiz.

– Bunları alın götürün!

Malkoçoğlu Mustafa Bey başına gelecekleri anlamış gibiydi:

– Bari Şehzade'nin hayatını bağışlayın.

– Hayır hayır, anlamaya tamamen bağlıyım. Kan akmayacak ama ipler boynunuzda olacak, darağacında sallandırılacaksınız! Götürün bu ikisini, asın!

Timur şehir düşünce kendine karşı koyanların hepsini büyük çukurlara doldurdu. Üzerlerine toprak attırdı. Böylece on binlerce insan diri diri toprağa gömüldü. Yaptığı anlamaya bağlı kalmış, kan dökmemişti. Daha

sonra Sivas yağmalandı, talan edildi. Pek çok insan esir edildi. Çok az kişiye gitme izni verildi. Timur onlara şöyle dedi:

– Varın beylerinize, Sultan’ınıza gördüklerinizi anlatın. Benim gücümü gördünüz. Sıra Yıldırım Beyazıt’a geldi. Cesareti varsa karşıma çıksın.

Bursa’da bulunan Sultan, Sivas’ın Timur’un eline geçtiğini, oğlu Ertuğrul ve komutanı Malkoçoğlu Mustafa’nın öldürüldüğü öğrendiğinde yıkıldı, ne yapacağını bilemedi. Tahttan feragat edip oğlu Süleyman Çelebi’yi tahta geçirmeyi düşündü. Taht ve yönetim onun için önemini yitirdi. Günlerce ne yapacağını düşündü. Bir gün Bursa dışına çıkmıştı. Tepenin üzerinde koyunlar görünce oraya doğru ilerledi. Meşe ağacının altında bir çoban kaval çalıyordu. Yıldırım Beyazıt kaval sesini duyunca çobana doğru yöneldi. Bir süre kaval dinledi, çobana dertli dertli seslendi:

– Çal çoban kavalını çal. Ne Ertuğrul gibi evladın ne Sivas gibi kalen gitti. Çal.

“En iyisi tahttan çekilmek galiba. Yönetim işlerinden uzaklaşmak. Gerçi ‘Timur’dan çekindi, korktuğundan tahttan çekildi.’ derler. Üstelik oğlumun intikamını almam lazım... Tahttan çekilemem. Timur belasını defedince belki...”

Timur, Sivas’ı ele geçirip yağma ettikten sonra Malatya’ya doğru ilerledi. Aynı zamanda Malkoçoğlu Mustafa Bey’in oğlu olan kale komutanına mektup gönderdi. Kalenin teslimini istedi. Olumlu cevap alamadı. Saldırıya geçti. Birkaç gün önce kale komutanı kaleden kaçmıştı. Timur Malatya’yı kısa sürede ele geçirdi. Yağma ve katliamlar yapıp kaleyi Akkoyunlu Beyi Kara Osman’a verdi.

Timur, Yıldırım Beyazıt’a bir mektup daha gönderdi. Bu mektubunda daha ılımlıydı:

Kırk yıldır dünyayı ele geçirmek için uğraşılmaktadır. Sultanlar, sultanlar Allah’ın

inayeti ve muaveneti ile emrimize girdiler. Şimdi bazıları emrim ve hizmetimde bulunarak memleketlerinin bütünlüğünü muhafaza edip bizimle beraber hizmet yolundadır. Siz niçin bu kadar korkuyorsunuz? Ben yaşça babanız yerindeyim. Buna karşılık mektuplarınızda, beni tehdit ederek, “Seni yakalamak için Tebriz’e gideceğim.” biçiminde garip şeyler yazıyorsunuz. Siz beni bilmez misiniz? Ben kendimi, namusumu başkalarının hücumundan korumayı gayet iyi bilirim. “Bana bir karış yaklaşıp ben bin arşın yaklaşıyorum.” ilahi sözüne uygun olarak size yakın geldim. Bundan dolayı ordumla Sivas üzerine yürüdüm. Allah’ın yardımıyla orada tutunduk. (...) Malatya’yı da almak nasip oldu. (...) Şimdiye kadar neresini istediyssek aldık.

Gurur iyi bir şey değildir. Mektuplarda yerli yersiz sataşmalar akıllı işi değildir. Askerimizin ne kadar olduğunu öğrendiniz. Sizin askerinizin hâli bizce bilinmektedir. (...) Müslüman yurtlarının harap olmasını Allah korkusuyla biz de istemiyoruz. Bu maksatla bu mektubu gönderiyoruz. Eğer siz de memleketinizin harap olmasını istemiyorsanız iki tarafın namusunu koruyacak şekilde özür dileyici bir mektupla elçi göndererek aradaki kötülüğün ortadan kalkmasına yardımcı olunuz. Biz de size inanalım ve Sivas’ı da size bırakarak geri dönelim. (...)

Küçüğün büyüğe itaati vaciptir, gereklidir. Özellikle biz de İlhan soyundanız. Âlimler ve memleketin ileri gelenleriyle istişare ediniz, mektubumuzun cevabını gönderiniz.⁸

Sultan Yıldırım Beyazıt mektubu okuyunca karşılığını yazdırmak için başkâtibi çağırdı. Şunları yazdırdı:

Mektubunuzdan Sivas’ta kaldığımızı öğrendim. Bizim Tebriz’e giderek orada savaşacağımızı tuhaf bulmuşsunuz. Kefe ve Şirvan yoluyla geçmek azminde olsak bize kim mani olabilir? Kıpçaklar sizden ise Azerbaycanlılar da bizimledir. (...) Askerinizin çokluğuyla övünüyorsunuz. İşitmişsinizdir ki ailemizin kurucusu Ertuğrul Gazi Alâeddin-i Selçuki’yi yenmiş olan on binden fazla Tatar atlısına altı yüz süvarisi ile saldırarak galip gelmişti. Oğlu Sultan Osman Gazi de zamanla sayısı iki yüz bine kadar ulaşan askeri ile birçok zafer kazanmıştır. Allah’a şükrederiz ki zamanımıza gelinceye kadar

devletimiz daima ilerlemiştir. Hristiyanlardan aldığımız kaleleri ne eski sultanlar ne de yenileri hayallerinde, rüyalarında görebilmiştir. Ne Sinoplar ne Malatyalar onların burcuna pencerelek edemez. Kastamonu ve Karaman gibi yerlerin beylerinden işittiğiniz maceralar hep onların bizimle anlaşılamamasındandır. Biz din düşmanları üzerine savaşa giderken memleketimize saldırmalarındandır. Yoksa dünya malının bizim için zerre değeri yoktur. Memleket yıkıp halkı tedirgin edip cihangir olmak isteseydik doğudan batıya kadar olan yerler avucumuzun içindeydi. Fakat bizler daima Hristiyanları yenmeye çalıştık. Bugün İslam Sultanları da bu yolda bizi desteklediler. (...)

Savaş kazanmak sadece askerin çokluk ve azlığına bağlı değildir. Allah'ın takdirine bağlıdır. Kazanmak da kaybetmek de idare edenlerin kudretine bağlıdır. Babam düşman ordusunu yendiği zaman bir gaflet sonucu bir esirin ani hücumu üzerine şehit oldu.

Gayret Allah'tandır. Bu yazılanlardan kastımız kendimizi etrafa temize çıkarmak içindir. Arabi ve Farisi kelimelerle dolu mektuplarınızdan daima büyükmekten başka bir mana çıkaramadık. Büyükmek her sultanda bulunursa da bu gururdur ve iyi bir şey değildir. Şimdiye kadar soyumuzdan hiç kimse düşmanını alttan alarak uzaklaştırmamış ve hileye kaçmamıştır. Biz güneş gibi dosdoğru yürüyenlerdendiniz. Herkesin iyi veya kötü olması fitratına bağlıdır. Bu yazdıklarımın hepsi iyi düşünenlerin ve idare edenlerin reyidir. Biz hiçbir vakit kendi kendimize bir şey yapmadık, yapmayız. Her ne vakit meydana atılır, muharebeye kalkışırsanız biz de kadere razı olarak savaşa hazırız.²

Bundan sonra iki hükümdar arasında karşılıklı mektuplaşmalar devam etti. Timur mektuplarında kendine itaat istiyor, Sultan Beyazıt ta memleketini savunmak için her şeyi yapacağını söylüyordu. Bu hâl devam edince savaş kaçınılmaz olmuştu.

Ankara Savaşı-28 Temmuz 1402

Yıldırım Beyazıt, Timur'un Sivas'tan gelerek oradan Tokat'a, dolayısıyla Anadolu'ya doğru ilerlediği haberini alınca hemen harekete geçti. Yıldırım gibi Tokat'a geldi. Önemli geçitleri ve tepeleri ordusuyla tuttu. Timur,

Sultan'ın ordusuyla tuttuğu yerleri haber alır almaz derhâl kuzeyden güneye doğru ordusunu yürüttü. Sivas'tan 6 günde Kayseri'ye, oradan üç günde Kırşehir'e, üç günde de Ankara'ya ulaştı. Ankara Kalesi'nin teslimini istedi. Kaleyi muhafaza etmekle görevli Firuz Paşa'nın oğlu Yakup Paşa ret cevabını verince kaleyi kuşattı.

Ankara Kalesi'nin kuşatıldığını haber alan Yıldırım Beyazıt ordusuyla hızla Tokat'tan Ankara'ya doğru yürüyüşe geçti. Osmanlı ordusunun öncüleri Ankara yakınlarında görülmeye

başlanınca Timur kuşatmayı kaldırdı. Çubuk ovasındaki çayın diğer tarafına

geçti. Bir tarafı çay, bir tarafı yaptığı hendeklerle çevrili bölgede ordugâhını kurdu. Yıldırım Beyazıt'ı beklemeye başladı.

Sultan da Ankara'ya gelerek Timur ordusunun kuzeyinde yer aldı. Timur'un asker sayısı sekiz yüz bin, Yıldırım Beyazıt'ın ki yüz bindi.¹⁰ Yani altı kişiye karşı bir kişi oranında büyük bir güç vardı. İki ordu cuma günü karşı karşıya vaziyet aldı. Sultan ordusuna son kez seslendi. Askerine şöyle dedi:

*Bunca zamandır devletimizin emektarı olan, cihad ve gaza yolunun hizmetlileri, hizmeti seversiniz! Gösterdiğiniz gayretler karşılığında kemlik görmediniz. Eğer bazı ufak tefek bir şey olduysa bunlar dünyamıza bağlı değildir. Bircümle dört beş atadan beri babalarımıza, hanedanımıza hizmet eden bahadırlar, sizler nasibinize ve zamanı saltanatımızda mal ve mülke boğulmuş, hak etmiş dilaverlerimsiniz! Güzel adınıza bu demde layık olan ne ise onu öyle yapın. Nimete küfran etmekten çekinin, ekmek hakkı eskisi gibi düşmanı bir deneyerek mukabele edip vuruşun. Ümit olunur ki kendisinden yardım dilediğimiz Allahımız bize yardımcı olur. İnşallah zafer ve nusret bize nasip olur.*¹¹

İki büyük kumandanın, iki büyük hükümdarın karşı karşıya gelmesi ancak dünya tarihinde beş altı defa görülmüş, duyulmuştu.

Bu savaşa, ileri gelen komutanlarının yanında, henüz on dört yaşında olan Şehzade Çelebi Sultan Mehmet te öncü kuvvetlerin komutanlığını üstlenerek katılmıştı. Diğer şehzadeler Mustafa, İsa, Musa Çelebi ise arkadaki kuvvetlerde yer alacak, onlara komutanlık edeceklerdi. Yakın yerdeki su kaynakları kurduğundan Osmanlı askerleri günlerdir susuzdu. Buna rağmen kendilerinden altı kat üstün olan Timur'un ordusuna karşı koymak için azimli, kararlı ve gayretliydimler. Mutlaka memleketlerini savunacaklardı.

Osmanlı ordusunun merkezinde Yıldırım Beyazıt, onun yanında Sadrazam Çandarlı Ali Paşa yer alıyordu. Sağ kanatta Timurtaş Paşa, sol

kanatta Firuz Paşa vardı. Sırbistan Kralı Lazaroviç yedek kuvvetlerin başında görev yapacaktı.

Timur'un ordusunun merkezinde kendisi vardı. Torunu Muhammed Mirza da yedek kuvvetlerin başındaydı.

Osmanlı askerleri “Allah Allah!” sesleri ile coşarken Timur askerleri de “Sürün, sürün!” diye haykırıyordu. Bir yandan kös, nakkare, zil, zurna ile cenk havası çalınırken iki ordu ovada birbirine girdi. Timur'un askerleri ilk önce fillerden ibaret süvarileri ileri sürdüler. Osmanlı öncü birlikleri hemen dağıldı. Arkalarından gelen Tatar askerleri o kadar çoktu ki Osmanlı ordusunun gerileyen sağ kanadına yüklendiler. Burada yer alan Osmanlılar ile Sırlar ellerinden gelen gayreti gösterirken birlikler sarsılmaya, dağılmaya yüz tutunca tıpkı babasının şehzadeliğinde yaptığı gibi Çelebi Sultan Mehmet askerleriyle yetişti. Bozulmakta olan kanada yardım etti. Bir yandan da askerlerini ve yardıma geldiği birliklerdeki yiğitleri cesaretlendirmek için bağıırıyordu:

- Vurun aslanlarım!
- Dayanın!
- Bu güçlü ordunun hakkından geleceğiz!
- Allah aşkına gayret edin!

Savaşı seyreden Timur, zaferin kendilerinin olacağını düşünüyordu. Osmanlı askerleri iyi dövüşüyor, Timur'un ordusuna büyük kayıplar verdiriyorlardı. Timur'un canını sıksa da ordusunun sayısına güveniyordu:

- Çok dayanamazlar.

Savaşın ilk altı saatinde, Timur daha önce girdiği yüz savaşta hiç bu kadar kayıp vermemişti. Endişelenmeye başladı. Yoksa savaşı kaybedecek miydi? “Hayır, böyle bir şey olamaz.” dedi. Askerlerine, komutanlarına kesin bir emir verdi:

– Toplu hücumu geçin! Daha fazla dayanamazlar.

Ordu topyekûn Osmanlı ordusuna yüklenince bazı beyler saf değiştirip Timur'un birliklerine katıldı. Germiyan, Aydın, Saruhan, Menteşe Beyliği askerleri Osmanlı askerlerine karşı savaşmaya başladı. Bu durumu gören Yıldırım Beyazıt:

– Bunu hiç düşünmemiştim. Bana ihanet ettiler. Yine de sonuna kadar savaşacağız!

Sağ kanatta yer alan Tatarların çekilmeye başladığı görüldü. Osmanlı ordusunda Sadrazam Ali Paşa, Süleyman Çelebi askerlerini oraya yöneltmiş, zorda kalan Süleyman Paşa birliklerine yardıma gelmişti. Yardım gelmese savaş orada bitecekti. Çok kayıp vermelerine rağmen vuruşmaya devam ediyorlardı. Rumeli ordusunun üçte ikisi yok olunca iyice zayıflayan birliklerin komutanları vuruşarak geri çekilmeye başladılar. Sadrazam Ali Paşa, Murat Paşa, Eynebey Subaşı, Sultan'ın yanına doğru gitmeye çalışırken Yeniçeri Ağası Hasan ise Süleyman Çelebi'yi yanına alarak Bursa'ya yöneldi. Bu arada Timurtaş Paşa'nın oğlu Yahşi Bey, Firuz Paşa, Mustafa Bey, Davut Bey birbiri ardına şehit oldu. Onların şehit olmasıyla askerleri dağıldı. Timurtaş Paşa ve diğer oğlu Ali Bey yaralanarak esir düştü. Evrenos Bey, Paşa Yiğit, Balaban Bey düşmanın saldırılarına karşı koyarken, kendilerinden başka savaşan göremeyince savaş meydanını terk etmek zorunda kaldılar. Hâlâ vuruşmakta olan Çelebi Mehmet'i esir düşmemesi bazı serdarlar savaş meydanından kaçırdı. Diğer şehzadelerden Mustafa Çelebi kaybolmuş, Musa Çelebi esir düşmüş, İsa Çelebi de canını zorlukla kurtarabilmişti.

Yıldırım Beyazıt yanında askerleriyle komutanlarıyla, elinde kılıcıyla kendine yönelecek saldırıyı beklerken Minnet Ağa yalvarıyordu:

– Siz gidin, ben askerlerle onları oyalarım. Siz bari kurtulun. Savaşta

yenilgi artık kaçınılmaz Sultan'ım, dediyse de onu ikna edemedi.

– Biz sultan oğlu sultanız. Cenk meydanından kaçtı dedirtmem. Dövüşeceğiz.

Etrafını saran Tatarlarla savaşa savaşa Timur'a doğru yönelen Yıldırım Beyazıt'ı, Emir görünce güldü.

– Yaman dövüşüyorsun ama boşuna.

Çok geçmeden askerler tarafından etrafı sarıldı, kendisine teslim olması için uyarı yapıldı. Yorgunluktan elini bile kaldıramayacak durumda olan Sultan ele geçirildi. Çok geçmeden Timur'un karşısına getirildi.

– Kader, dedi Yıldırım Beyazıt.

– Geçmiş olsun, yaman dövüşüyordun, artık benim esirimsin.

Sultan, Timur'un elindeyken,

– Beni öldür, dedi.

– Hayır, seni öldürmeyeceğim.

Yıldırım Beyazıt, Timur'un yanında tutsak iken üzüntüsünden ve nefes darlığından yedi ay sonra vefat etti.

Kendisi hâlâ Yıldırım lakabı ile anılırken Timur yaptığı katliamlarla, fenalıklarla tarihte kanlı bir iz bıraktı.

Yıldırım Beyazıt Kimdir?

1354 yılında Bursa'da doğdu. Babası 1. Murat, annesi Gülçiçek Hatun'dur. 1381 yılında Germiyanoglu Süleyman Çelebi'nin kızı Devlet Hatun ile evlendi. Çeyiz olarak verilen topraklara sancak beyi olarak tayin

edildi.

Sultan I. Beyazıt yuvarlak yüzlü, beyaz tenli, ela gözlü, kumral saçlı, gür sakallı ve geniş omuzluydu. Çocukluğu Bursa sarayında geçti. İyi bir eğitim aldı. Kütahya sancağında valilik yaptı. Sultan Murat'ın vasiyeti üzerine 1389 yılında tahta çıkarıldı. Sultan olduğunda 29 yaşındaydı. Girdiği savaşlarda gösterdiği cesareten ve çok hızlı hareket etmesinden dolayı kendisine **“Yıldırım”** lakabı takıldı. Kosova zaferinde büyük yararlılığı ve kahramanlığı görüldü.

Timur ile yapılan Ankara Meydan Savaşı'nda esir edildi. Üzüntüsünden ve nefes darlığından 3 Mart 1403 tarihinde Akşehir'de 42 yaşında vefat etti.

Müslüman beyliklerden ziyade Rumeli'de, Balkanlarda gayrimüslimler üzerine fetihler yapmak amacını güttü. Batılı devletlerin 1394 yılında hazırladığı Haçlı ordusunu Niğbolu'da ağır bir yenilgiye uğrattı. Ertesi yıl İstanbul Boğazı'na Anadolu Hisarı'nı yaptırdı.

Devletin sınırlarını on üç senede iki misline çıkardı; babasından kalan topraklar 500 bin km² iken o 942 bin km² çıkardı. Türklüğün ve İslamiyet'in Balkanlara yerleşmesini sağladı.

Erkek çocukları; Musa Çelebi, Süleyman Çelebi, Mustafa Çelebi, Mehmet Çelebi, Ertuğrul Çelebi, Kasım Çelebi'dir

Kızı, Fatma Sultan'dır.

Yararlanılan Kaynaklar

Ahmet Şimşirgil, *Osmanlı Tarihi Kayı-1*, KTB Yayınları, 2009, İstanbul.

Atilla Şahiner, *Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2012, İstanbul.

Derviş Ahmed Aşki, *Aşk Paşazade Tarihi*, Mostar Yayınları, 2008, İstanbul.

Mehmet Neşri, *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi*, Timaş Yayınları, 2011, İstanbul.

Namık Kemal, *Osmanlı Tarihi-1*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2008, İstanbul.

Oruç Bey, *Osmanlı Tarihi, Uç Beyliğinden Dünya Devletine*, Çamlıca Yayınları, 2009, İstanbul.

Tahsin Yıldırım-İbrahim Öztürkçü, *Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası*, Yağmur Yayınları, 2009, İstanbul.

Kaynaklarda bu kuşatmanın 5-7 yıl sürdüğü belirtilir.

Romanya

Padişahların Manevi Dünyası, s. 156.

Bazı kaynaklarda Aksaray'a yerleştiği de belirtilir.

Osmanlı Tarihi Cilt-1, s. 312.

Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası, s. 152.

Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası, s. 152-153.

Osmanlı Tarihi, Cilt-1, s. 322-323.

a.g.e, s. 324-325.

Osmanlı Tarihi Cilt-1, s. 340. Bazı tarihçiler ise Timur'un üç yüz bin, Yıldırım'ın ise yüz bin kişilik bir orduya sahip olduğunu belirtirler.

Osmanlı Padişahlarının Manevi Dünyası, s. 153.

TARİHSEVER ÇOCUK

Tarih seven çocuklar için hazırlanan bu seride Osmanlı Devleti'nin nasıl küçük bir beylikten büyük bir imparatorluk haline geldiklerine tanık olacaksınız. Aynı zamanda büyük bir medeniyet inşa eden Osmanlıların roman tarzında yazılmış hayat hikâyelerini okuyacaksınız.

İsmail Bilgin

12,5x21 cm

8+ Yaş

erdemyayinlari.com.tr

erdem
ÇOCUK